

Š U M C

GLASILO OBČINE MEŽICA
April 2016

XLIV. številka / XIV. leto

BESEDA UREDNICE	2
UVOD	3
PRORAČUN OBČINE MEŽICA ZA LETO 2016	4
NAČRTOVANE INVESTICIJE V LETU 2016	5
VOŠČILA - NOVOROJENCI IN STAROSTNIKI	6
KDA J IN KAKO PREPISATI NEPREMIČNO PREMOŽENJE NA DRUGE	7
SVETOVNI DAN ZDRAVJA 2016	9
ŠOLA ZDRAVJA TUDI V MEŽICI	10
VRTIČKARJI, VRTIČKARJI ...	11
PRVOMAJSKO POPOTOVANJE 2015	13
MEŽIČARJI OD TU IN TAM - TIŠINA, SNEMAMO!	19
PERSPEKTIVNA ŠPORTNICA: SAŠA MENCINGER	20
MEŽIČARJU BRONASTI ZNAK CIVILNE ZAŠČITE	21
OSNOVNA ŠOLA: 30 DNI ZA 30 SREČANJ	22
OSNOVNA ŠOLA: KDO SO ČRIČKI IN KATRCE?	22
VRTEC: PROJEKT 350 LET RUDARSTVA	23
VRTEC: USTVARILI SMO KNJIGO RUDAR ERIK	24
VRTEC: OGLED GLAVNEGA MESTA IN OBISK PREDSEDNIKA REPUBLIKE	25
SUPERBICE GREJO V PENZIJO	25
DU MEŽICA: NAŠ POET – NAŠ VZORNIK	28
MEŽIŠKI »PUŠLC«	29
TRESKA: RUDARSKE PESMI IN ŠE KAJ	28
TRESKA: CITRE IN CITRARSTVO	30
ZVOČNA CELONOČNICA V MEŽICI	31
O TRJANČENJU	32
60 LET GLASBENEGA IZOBRAŽEVANJA V MEŽIŠKI DOLINI	34
STARA ZGODBA	36
LJUDJE KOT MI	38
PRIREDITEV V NADODNEM DOMU MEŽICA	40

Beseda urednice

Dobrodošli znova, drage bralke in bralci.

Okoli nas je ozelenelo, se odelo v barvo, ki pomirja. Zasrbeli so prsti in pošarili po zemlji, spočiti od zimskega mirovanja in čakajoči, da v življenje požene semena, ki jih bomo potrosili po njej. Da bodo rastline iz teh semen dale hrano za naša življenja. Tako preprosto, brez nepotrebnega spraševanja o pomenu in smislu dajanja, brez tuhtanja o barvi, usmerjenosti, veroizpovedi ... nabiralca pridelka. Strpno. Zemlja nam pomaga živeti in preživeti. Vsako leto znova, vsako leto isto. Pozimi zaradi neugodnih vremenskih razmer malo umre in potem spet zaživi, brez strahu in brez zamer. Vse to v cikličnih ponavljanjih. Krogu sicer ne vidimo začetka, a pomlad je vendarle na pol uraden prehod v novo, sveže, polno upanja. Je rojstvo. Pa naša strpnost? Smo pripravljeni nesebično dati in pomagati ne glede na ... karkoli? Smo pripravljeni pomagati komurkoli živeti in preživeti? Se otresti strahu in razumeti? Če smo, lepo.

Prijetno branje želim.

Jerneja Vertačnik

SPOŠTOVANE OBČANKE IN OBČANI,

pred vami je nova številka občinskega glasila ŠUMC, ki povzema utrip našega kraja in občine v prvem četrtletju tega leta. V njej se zrcalijo dogodki, ljudje ter zgodbe, ki jih piše življenje v našem kraju.

Čeprav se trudimo, da bi v glasilu zajeli čim več zanimivega, se tudi zavedamo, da je na teh straneh moč zajeti le košček pisanega mozaika našega vsakdana, ki ga vseskozi tvorno soustvarjamo vsi in vsak na svoj način. Prav vsaka zgodba šteje, zato vas ponovno naprošamo in vabimo, da s svojimi prispevki ŠUMC obogatite tudi vi. Za vaš prispevek se vam že vnaprej zahvaljujemo.

V mesecu februarju smo sprejeli proračun Občine Mežica in s tem začrtali podlago in temelje za letošnje delovanje naše lokalne skupnosti. Podrobnejši ustroj proračuna z načrtovanimi naložbami vam predstavljamo v nadaljevanju. Žal moramo opozoriti na dejstvo, da je država občinam ponovno znižala povprečnino in s tem dodatno zarezala v obseg in vsebine, ki so financirane iz občinskega proračuna: vrtec, šolo, socialo, vzdrževanje obstoječe infrastrukture, društva na področju športa, kulture, sociale, turizma, ter v načrtovane naložbe. Kljub temu iskreno verjamemo, da se bo tudi letos vseskozi dogajalo veliko stvari. In dogaja se že sedaj, kar nam dokazuje tudi prva številka ŠUMC-a v tem letu.

Letos bomo v naši občini zopet obeležili častitljive jubileje: 115 let Pihalnega orkestra rudnika Mežica, 90 let Osnovne šole Mežica, 90 let Planinskega društva Mežica, 70 let Lovskega društva Peca Mežica, 20 let pevske skupine Gorna v okviru Društva upokojencev Mežica in prav gotovo se bo še našla kakšna obletnica. Na to smo neizmerno ponosni, saj so ti jubileji odraz društvenega udejstvovanja in druženja naših krajanov na raznoterih področjih skozi več generacij. Vsem jubilarantom in slavlencem gredo iskrene čestitke, hvala in zahvala.

Lahko rečemo, da smo si pot in smer začrtali že daleč v preteklosti, da je pravilna in da si želimo, da se nam na tej poti pridruži še več sokrajanov. Zatorej, prijazno povabljeni in dobrodošli!

Župan Občine Mežica
Dušan Krebel

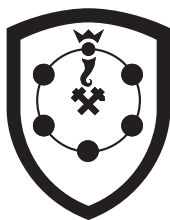

Spoštovane občanke in občani,

OB BLIŽAJOČIH SE
PRAZNIKIH, DNEVU
UPORA PROTI
OKUPATORJU IN
PRAZNIKU DELA, VAM
ISKRENO ČESTITAM
IN ŽELIM PRIJETNO
PRAZNOVANJE.

Župan Občine Mežica
Dušan Krebel

PRORAČUN OBČINE MEŽICA ZA LETO 2016

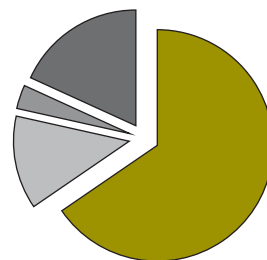

Občinski svet Občine Mežica je 17.2.2016 na 11. seji Občinskega sveta sprejel Odlok o proračunu Občine Mežica za leto 2016. Navodila za pripravo proračuna Občine Mežica za leto 2016 so temeljila na posredovanih temeljnih ekonomskih izhodiščih in predpostavkah za pripravo proračuna. Osnova za pripravo državnega in občinskih proračunov za leto 2016 je jesenska napoved gospodarskih gibanj Urada RS za makroekonomske raziskave in razvoj. Ob prvem razrezu odhodkov smo najprej zagotovili sredstva za programe skladno s kvantitativnimi izhodišči. Primerna poraba se pokriva s prihodkom iz dohodnine in pripadajočo finančno izravnavo. Povprečnina predstavlja na prebivalca v državi ugotovljen primeren obseg sredstev za financiranje z zakonom določenih nalog. Proračun za leto 2016 je pripravljen na podlagi načrtovane povprečnine v višini 522 EUR. Primerna poraba za leto 2016 znaša 1.787.642 EUR.

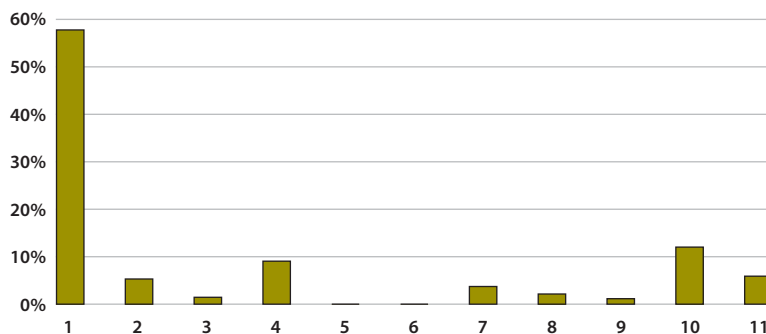
Prihodki proračuna občine znašajo 3.010.712 EUR

Sestava prihodkov proračuna za leto 2016 v EUR

Vrsta prihodkov	Prihodki	Sestava
■ Davčni prihodki	1.970.222 €	65,44 %
■ Nedavčni prihodki	392.938 €	13,05 %
■ Kapitalski prihodki	100.000 €	3,32 %
■ Transferni prihodki	547.551 €	18,19 %
Skupaj	3.010.712 €	100,0 %

Prikaz prihodkov po nivoju razporeditve K3

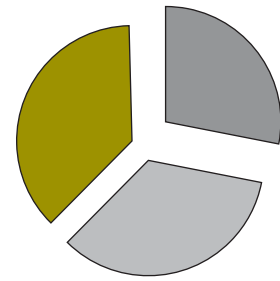
- 1 davki na dohodek in dobiček
- 2 davki na premoženje
- 3 domači davki na blago in storitve
- 4 udeležba na dobičku in dohodki od prodaje
- 5 takse in pristojbine
- 6 globe in druge denarne kazni
- 7 drugi nedavčni prihodki
- 8 prihodki od prodaje osnovnih sredstev
- 9 prihodki od prodaje zemljišč in neopredeljenih sredstev
- 10 transferni prihodki iz drugih javnofinančnih institucij
- 11 prejeta sredstva iz državnega proračuna in sredstev proračuna EU

Glavna naloga Občine Mežica je zadovoljevanje in urejanje lokalnih in javnih potreb, ki so v korist lokalnega prebivalstva in so pogoj za življenje in delo občine. Občina Mežica se trudi zagotavljati sredstva za vse dejavnosti, ki delujejo v kraju. Pri planiranju sredstev smo upoštevali vsa področja, ki jih je občina dolžna po zakonu financirati. To so socialno in otroško varstvo, izobraževanje, kultura, šport, turizem, zdravstveno varstvo, kmetijstvo in gozdarstvo, cestno, komunalno gospodarstvo in druge javne potrebe v občini.

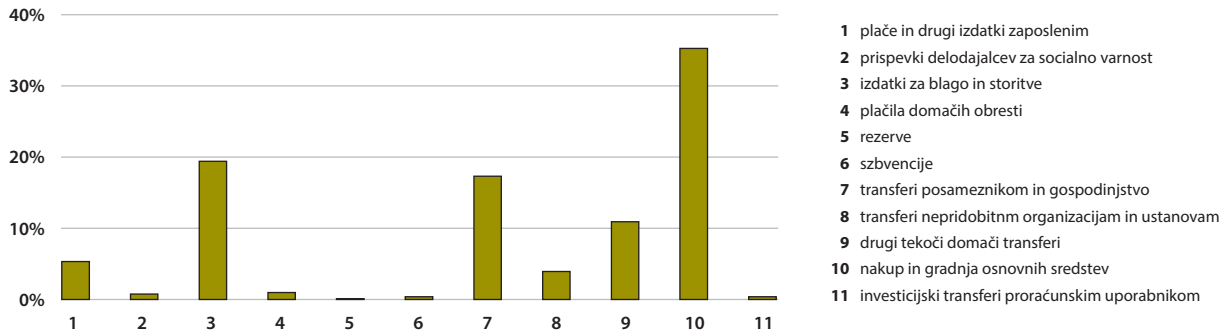
Odhodki proračuna občine znašajo 3.422.353 EUR

Sestava odhodkov proračuna za leto 2016 v EUR

Vrsta odhodkov	Odhodki	Sestava
Tekoči odhodki	966.652 €	28,08 %
Tekoči transferi	1.181.762 €	34,33 %
Investicijski odhodki	1.279.990 €	37,18 %
Investicijski transferi	13.949 €	0,41 %
Skupaj	3.442.353 €	100,0 %

Prikaz prihodkov po nivoju razporeditve K3

Več kot polovico tekočih transferov predstavljajo transferi posameznikom in gospodinjstvom. V tej skupini so med drugimi zajeti stroški plačila razlike med ceno programov v vrtcih in plačili staršev, regresiranje prevozov v šolo, prehrane učencev in dijakov, oskrbe v domovih ter subvencioniranje stanarin. Tretjino predstavljajo tekoči transferi v javne zavode (JKZ Narodni dom Mežica, knjižnica, šole, Gasilski zavod Ravne, Gasilsko društvo Mežica ...). Občina razdeli sredstva za sofinanciranje društev na podlagi javnih razpisov.

Med investicijskimi odhodki so zajeti odhodki za nakup opreme, nakup drugih osnovnih sredstev, sredstva za novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije, investicijsko vzdrževanje in obnove, za nakup zemljišč in naravnih bogastev ter za študije o izvedljivosti projektov, projektno dokumentacijo, nadzor in investicijski inženiring.

V letu 2016 bomo sklenili novo pogodbo o zadolžitvi v višini 526.190 EUR namenjeno za investicijo obnove športnega parka – nogometni stadion I. faza. Več o vsebini posameznih investicij pa v sledečem članku.

NAČRTOVANE INVESTICIJE V LETU 2016

Občina Mežica je tudi v letošnjem proračunu namenila velik delež sredstev za investicije v komunalno in drugo javno infrastrukturo. Za novogradnje, rekonstrukcije in adaptacije je namenjenih več kot 1 milijon sredstev, kar predstavlja približno 1/3 proračuna.

V letu 2016 še ni predvidenih investicijskih transferjev iz evropskih skladov, saj razpisi na resornih ministrstvih še niso objavljeni. Tako kot druge občine

tudi mi že intenzivno pripravljamo projektno in investicijsko dokumentacijo za prijavo na razpise oz. za neposredno sofinanciranje iz evropskih skladov, saj je le z ustrezno dokumentacijo mogoče kandidirati za nepovratna evropska sredstva iz Programskega obdobja 2014 do 2020.

Letos bomo nepovratne investicijske vire črpali iz programa sanacije Zgornje Mežiške doline in iz sredstev za sofinanciranje

investicij po 21. členu Zakona o financiranju občin (ZFO-1).

V nadaljevanju navajamo nekaj načrtovanih večjih investicij v letošnjem letu.

Obnova nogometnega stadiona.

Projektna dokumentacija za celoten sklop ureditve nogometnega stadiona oz. športnega parka je izdelana, pridobljeno je tudi gradbeno dovoljenje. Ker gre za finančno velik zalogaj,

bomo športni park urejali fazno skozi več proračunskih let. V letošnjem letu si želimo začeti z gradnjo servisnega objekta za potrebe nogometašev in drugih športnikov pri nogometnem stadionu, v naslednjem letu pa dokončati z ureditvijo okolice objekta.

Preplastitev cest v Mežici.

Skladno s prioritarnim vrstnim redom bomo urejali in asfaltno preplastili odseke cest in javnih površin.

Lenartova ulica – zgornji krak obsega ureditev ceste od križišča na pokopališče do hišne številke 30 in druga veja do hišne številke 18. V okviru ureditve cestišča bomo obnovili tudi meteorno in fekalno kanalizacijo in javno razsvetljavo.

Ureditev parkirišča pri Zdravstvenem domu. Predmet projekta obsega ureditev parkirnih površin z javno razsvetljavo, s čimer bi obiskovalcem Zdravstvenega doma, Lekarne in tudi bližnjim stanovalcem zagotovili več parkirnih mest.

Pešpot na Stržovo – I. faza. Občina ima že izdelan projekt za celotno traso pešpota na Stržovo. V letošnjem letu bomo izvedli prvi del projekta, ki obsega celovito obnovo stopnic s klančino.

Preplastitev ceste mimo kmetije obsega preplastitev

odsekov ceste mimo kmetije p.d. Presenc in p.d. Pikalo.

Rekonstrukcija mostov.

Sredstva so namenjena celoviti konstrukcijski sanaciji obstoječe premostitvene konstrukcije »Orešnikovega« mostu. V lanskem letu smo pridobili poročilo o tehničnem stanju mostov čez Mežo in na tej podlagi je bil kot najbolj kritičen prepoznan »Orešnikov« most, zato ga je bilo potrebno zapreti za motorni promet in pristopiti k celoviti sanaciji.

Ureditev ekoloških otokov.

V lanskem letu smo začeli z urejanjem ekoloških otokov, s čimer želimo prispevati k enotnemu in estetskemu izgledu lesenih paravanov za zabojnike za ločeno zbiranje odpadnih surovin. V letošnjem letu s projektom nadaljujemo.

Fekalna kanalizacija – desnobrežni kolektor. Na desnobrežni fekalni kolektor in čistilno napravo želimo priključiti podjetja v Industrijski coni Ob Meži, potrebno je urediti še črpališče in priklope.

Fekalna kanalizacija na Smrečnikovem. Dokončanje izvedbe fekalne kanalizacije na Smrečnikovem in priključitev na obstoječ kanalizacijski vod.

Postavitev tabel za označevanje kmetij. Občina Mežica ima skoraj petdeset kmetij, z označevalnimi tablam z »domačimi« imeni kmetij želimo poudariti videz neprometne signalizacije ruralnega dela občine.

Postavitev neprometne signalizacije na lokalnih cestah. V preteklem letu smo postavili neprometno signalizacijo (usmerjevalne lamele) ob regionalni cesti. V tem letu želi-

mo z neprometno signalizacijo označiti institucije, podjetja in druge znamenitosti ob lokalnih cestah.

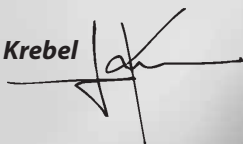
Obnova kapelice na spominskem parku. Na podlagi smernic in navodil Zavoda za zaščito kulturne dediščine bomo pristopili k obnovi kapelice na spominskem parku. Spomeniško zaščitena kapelica je v zelo slabem stanju, zato je obnova nujna, obnovljena kapelica bo prispevala k še lepšemu celovitemu izgledu spominskega parka.

Pokopališče. Sredstva se namenijo za novo ozvočenje, želimo urediti še žarne grobove in prostor za raztros pepela.

Izvajale se bodo tudi druge manjše investicije novogradenj, obnov in investicijskega vzdrževanja javne komunalne infrastrukture.

V imenu občanov Mežice
in v svojem imenu ISKRENE ČESTITKE
vsem starostnikom, novorojencem
in njihovim staršem.

župan **Dušan Kребel**

Novorojenci

TILEN ŠTIFTER
NEŽA ŠTRIKER
LENART PAVŠE
SARA SULJIĆ
GAL VERHOVNIK
JANŽE AVBERŠEK
ADAM BELHAJMA
KALINA MALTIĆ

85 let

JOŽEFA ROMŠAK
MARIJA LEDINEK

90 let in več

KATRCA KOSEL
MARIJA ŠELER
MATILDA STROPNIK
ANGELA VELUNŠEK
JOŽEFA GAŠPAR
JAKOB HERMONKO
ANA MAZEJ
FERDINAND LASNIK
ERNESTINA GRABNER
ANTONIJA LAMPREHT
MARIJA TURIČNIK
MARIJA SMOLČNIK
MIRKO FORŠTNER
ANGELA ŠTOSIR

KDAJ IN KAKO PREPISATI NEPREMIČNO PREMOŽENJE NA DRUGE

V praksi se pogosto pojavljajo pri ljudeh dileme in vprašanja v zvezi s tem, kako prepisati nepremično premoženje na svoje otroke, vnuke ali prijatelje. Glavna težava je po navadi ta, da ljudje niti ne vedo, na koga se obrniti in kaj storiti, da bodo pravilno naredili, da bo najceneje in da bo s pravnim poslom resnično dosežen tisti namen, ki ga imamo, oziroma, da bo zadoščeno razlogu, zaradi katerega premoženje prepisujemo.

Kot prvo se je potrebno pred prepisovanjem premoženja vprašati, kaj želimo s pravnim poslom doseči. Pri nekaterih je razlog v tem, da želijo s svojim premoženjem sami razpolagati po lastni volji pred smrtjo, spet drugi razlog je, da si želijo s tem, ko premoženje odsvojijo zagotoviti lastno socialno varnost v obdobju starosti, ali poskrbeti za svoje potomce.

Pri vseh pogodbah, kjer se razpolaga z nepremičninami, je predpisana obličnost pogodb. Pogodbe morajo biti sestavljene v pisni obliki, kar pomeni, da jo lahko sestavi odvetnik ali notar, nato pa notar pogodbo še overi. Le na podlagi overjene pogodbe, ki vsebuje vse predpisane sestavine, se lahko vpišemo kot lastnik v zemljiško knjigo. Ravno zaradi vpisa v zemljiško knjigo je pomembno,

da je pogodba sestavljena pravilno, da so k njej predložena vsa potrebna potrdila (potrdilo o namenski rabi, odobritev pravnega posla, odmera davka), ki jih ob naročilu sestave pogodbe za vas pridobi odvetnik oziroma notar in da pogodba vsebuje vse ostalo, kar je za posamezno pogodbo bistveno, saj bomo le tako uspešno izpeljali načrtovani pravni posel.

V praksi ljudje pogosto zamenjujejo posamezne pogodbe med sabo, saj so si precej podobne, a med njimi obstajajo pomembne razlike glede strank, ki so v pogodbi udeležene, sorodstvenega razmerja, glede trenutka prehoda premoženja z ene stranke na drugo, obstoja posebnih predpostavk, ki so določene za posamezne pogodbe in ostalo. Ravno zaradi pogostih zamenjav so v nadaljevanju predstavljene posamezne pogodbe in glavne razlike med njimi.

IZROČILNA POGODBA

Izročilna pogodba omogoča delitev premoženja še pred smrtjo in izročitelju zato ni potrebno napraviti oporoke. Pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja ali izročilna pogodba je pravni posel, na podlagi katerega se izročitelj zaveže, da bo razdelil svoje premoženje svojim potomcem in svojcem. Izročitelj lahko z izročilno pogodbo prenese na potomce tudi svoje obveznosti, ki morajo biti v pogodbi določene ali vsaj določljive. Izročilna pogodba pa je *polno veljavna le, če se z njo strinjajo vsi izročiteljevi potomci, ki bi bili po zakonu poklicani, da po njem dedujejo* (t.i. nujni dediči). Izročilna pogodba mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa. Če kakšen potomec ni dal privolitve, jo lahko da kasneje v isti obliki, kot je izročilna pogodba. Premoženje, ki ga potomci prejmejo z izročitvijo in razdelitvijo premoženja, ne spada v izročiteljevo zapuščino in se ne upošteva pri ugotavljanju zapuščinske vrednosti. Izročiteljevo premoženje je samo tisto, ki ni bilo zajeto z izročitvijo in tisto premoženje, ki ga je pridobil kasneje.

DARILNA POGODBA

Z darilno pogodbo se darovalec zaveže neodplačno prenesti na obdarjenca lastninsko ali drugo pravico ali na drugačen način v breme svojega premoženja obogatiti obdarjenca, obdarjenec pa mora izjaviti, da se s tem strinja. Če obdarovalec ni prenesel stvari ali pravice na obdarovanca tako, da lahko z njo prosto razpolaga, mora

biti darilna pogodba sklenjena v pisni obliki. Darovalec lahko darilno pogodbo prekliče, če pride v takšen položaj, da je ogroženo njegovo preživljanje.

Izročilna pogodba ali darilna pogodba se lahko prekličeta zaradi hude nehvaležnosti, če se po sklenitvi pogodbe obdarovanec proti obdarovalcu oziroma izročitelju ali njegovemu bližnjemu obnaša tako, da bi bilo po temeljnih moralnih načelih nepravilno, da bi obdarovanec prejeto obdržal. Pogodba se lahko prekliče v enem letu od dneva, ko je obdarovanec/izročitelj izvedel za razlog za preklíc.

POGODBA O DOSMRTNEM PREŽIVLJANJU

S pogodbo o dosmrtnem preživljanju se pogodbenik (preživljavec) zaveže, da bo preživljal drugega pogodbenika ali koga drugega (preživljanca), drugi pogodbenik pa izjavi, da mu zapušča vse premoženje ali del premoženja, ki obsega nepremičnine in premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, s tem da je njihova izročitev odložena do izročiteljeve smrti. V tem primeru torej lastninska pravica preide šele po smrti preživljanca.

Pogodba lahko obsega tudi druge premičnine preživljanca, ki pa morajo biti v pogodbi navedene. Za pogodbe o dosmrtnem preživljanju se štejejo tudi pogodbe, s katerimi se proti obljudi dediščine dogovori skupnost življenja ali skupnost premoženja, ali da bo en pogodbenik skrbel za drugega in ga varoval, mu obdeloval posestvo in po njegovi smrti oskrbel pogreb, ali kaj drugega v istem namenu.

Pogodbeni stranki lahko sporazumno razvežeta pogodbo o dosmrtnem preživljanju tudi potem, ko sta jo že začeli izpolnjevati. V primeru, da se po sklenitvi pogodbe razmere tako spremenijo, da postane izpolnitev pogodbe znatno otežkočena, pa sodišče na zahtevo ene ali druge stranke znova uredi njuno razmerje ali pa ga razveže, upoštevajoč vse okoliščine, sodišče pa lahko tudi uredi preživljančevo pravico

v dosmrtno denarno rento, če to ustreza eni in drugi stranki.

POGODBA O PREUŽITKU

S pogodbo o preužitku se ena stranka (preužitkar) zavezuje, da bo na drugo stranko (prevzemnik) prenesla lastninsko pravico na določenih svojih nepremičninah, prevzemnik pa se zavezuje, da bo preužitkarju ali komu drugemu do njegove smrti nudil določene dajatve in storitve.

Skupaj z nepremičninami so predmet pogodbe tudi premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, če stranki ne določita drugače. Prevzemnikove obveznosti se lahko dogovorijo v obliki občasnih denarnih dajatev, nudenju življenjskih potrebščin, oskrbovanju, zagotovitvi stanovanjskega prostora, prepustitvi uživanja določenega zemljišča in podobno.

Pogodba o preužitku ima glede prenehanja podobne določbe kot pogodba o dosmrtnem preživljanju in lahko preneha s sporazumom med pogodbenikoma, ki pa mora določiti vse medsebojne pravice in obveznosti po razvezi pogodbe, na zahtevo enega izmed sopogodbenikov, če drugi ne izpolnjuje svojih obveznosti ali s smrtjo prevzemnika, če njegovi dediči ne izpolnjujejo svojih obveznosti.

Smrt prevzemnika, kot razlog prenehanja, pomeni bistveno razliko med pogodbo o dosmrtnem preživljanju in pogodbo o preužitku. Pri slednji prevzemnikovi dediči namreč dedujejo tudi premoženje, ki ga je prevzemnik že pridobil od preužitkarja, zato so dolžni izpolnjevati svoje obveznosti. V kolikor jih ne, ima preužitkar pravico zahtevati, da se pogodba razveže.

Navedenim pravnim poslom se lahko v primeru, da želimo kljub vsemu razpolagati s svojo nepremičnino sami, pravnih poslov pa ne želimo sklepati, izognemo le še z oporoko, o kateri pa je bilo govora že v predhodnih prispevkih.

Odvetnica Janja Podričnik

SVETOVNI DAN ZDRAVJA 2016

7. APRILA SE OBELEŽUJE SVETOVNI DAN ZDRAVJA, KI SO GA LETA 1950 DOLOČILI V SPOMIN NA USTANOVITEV SVETOVNE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE (V NADALJEVANJU SZO). GRE ZA KLJUČNI DOGODEK NA PODROČJU ZDRAVJA, KI GA OBELEŽUJEJO PO VSEM SVETU.

Namen SZO ob letošnjem dnevu zdravja je, da se v državah okrepi preprečevanje in oskrba sladkorne bolezni ter izboljša spremljanje stanja. Zaradi neugodnega življenjskega sloga, ki je povezan tudi s povečanjem telesne teže in pomanjkanjem gibanja, se starostna meja ob pojavu sladkorne bolezni tipa 2 vse bolj niža in se pojavlja tudi že v otroštvu.

Z aktivnim in zdravim življenjskim slogom (skrb za telesno težo in redno gibanje ter zdravo prehrano) lahko preprečimo pojav sladkorne bolezni tipa 2 oz. jo odložimo na čim poznejše življenjsko obdobje. Po ocenah SZO glede razširjenosti sladkorne bolezni kaže trend, da bo do leta 2030 sladkorna bolezen sedmi glavni vzrok za smrt na svetu. Zato si zasluži družbeno pozornost in skrb vseh nas.

Strokovnjaki Nacionalnega inštituta za javno zdravje OE Ravne na Koroškem izpostavljamo, da moramo s promocijo zdravega življenja pričeti čim bolj zgodaj, v šolah za starše in v zgodnjem otroštvu, saj na oblikovanje otrokovih prehranskih navad vplivajo tako začetki v družini, nato vrstniki, mediji, vzgojno izobraževalne ustanove ...

V vrtčevskem in šolskem okolju je režim prehranjevanja dokaj urejen – redni, pestri obroki, vključevanje zelenjave in sadja, izdelkov iz polnovredne moke, mleka in mlečnih izdelkov, mesa in mesnih izdelkov, stročnic. V sklopu kurikula/šolskih pravil je zagotovljena tudi osebna higiena – priprava na obroke in vsakodnevno gibanje na prostem. O teh in podobnih sorodnih vseh odzaveščamo vse ciljne populacije tudi s predlaganim obdobjem Nacionalnim programom o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025.

Kako in kje začeti dan? Naj bo stalnica, da začnemo dan doma z zajtrkom. Zdrav zajtrk naj vsebuje polnovredne žitne izdelke (polnozrnat kruh, kaše, kosmiči brez dodanega sladkorja ...), ki ugodno vplivajo

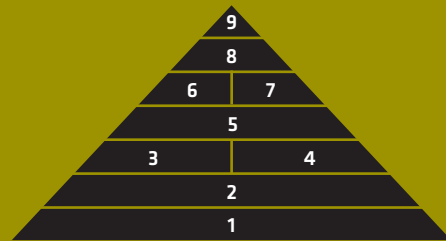
na zmeren dvig glukoze v krvi, v kombinaciji z beljakovinskim živilom (mleko, mlečni izdelki, pusti mesni izdelki z vidno strukturo mesa ...), kar še dodatno izboljša kognitivne zmožnosti in razpoloženje. Zelenjava ali sadje oziroma sok s 100% sadnim deležem zviša hranilno vrednost obroka in ugodno vpliva na energijsko gostoto. Predlog zajtrka: polnozrnat kruh, skutin namaz z zelišči, rezine redkvice/paprike/korenja, jabolko.

Na takšen način se izognemo že jutranjim vnosom dodatnega sladkorja, saj z osnovnimi živilii vnesemo le sladkor, ki je naravno prisoten v živilu. Pomembno se je tudi zavedati, da sladkor ni prisoten le v jedeh, ki so sladkega okusa. Pogosto se sladkor dodaja jedem za izboljšanje okusa in ga tako najdemo v večini vnaprej pripravljene hrane. Sladkor je poznan tudi kot konzervans in se v ta namen pogosto dodaja različnim konzerviranim jedem. Pri nakupu živil je izredno pomembno, da smo pozorni na oznake na živilih in da beremo deklaracije. Mnogokrat se namreč niti ne zavedamo, koliko skritega sladkorja smo v resnici zaužili. Sladkor lahko vsebujejo žitarice, ki jih zaužijemo za zajtrk (npr. koruzni kosmiči ...), pekovski izdelki, sadni jogurti, deserti, energijske ploščice, konzervirano sadje in zelenjava, delikatesni izdelki, pripravljene juhe, krompirjev čips, majoneza, kečap, prelivi, omake, namazi, instant čaji in kave. Zelo veliko sladkorja pa je dodanega brezalkoholnim pijačam, kot so sadni sokovi, različne kole, gazirane pijače, sirupi, energijski napitki, pijače za športnike, vode z okusom idr..

Pri spodbudi zdravega prehranjevanja imamo pomembno vlogo in odgovornost odrasli, saj velikokrat odločamo, kaj bodo jedli otroci. S hrano ne smemo pogojevati in nagrajevati vedenja. Sami pa moramo biti vzor zdravega prehranjevanja in uravnotežene telesne vadbe. Ob tem prilagamo piramido Z ZDRAVO PREHRANO IN GIBANJEM DO ZDRAVJA

Piramida, ki ponazarja vsakdanji stil življenja, izpostavlja gibanje (uravnotežena telesna vadba: 50% aerobne vzdržljivosti, 25% za moč in 25% za gibljivost) in pitje vode večkrat na dan ter nadaljevanje uživanja živil po prikazani piramidi. In ne pozabite na prvi jutranji obrok.

- 1 Bodite zmerno telesno dejavni** (npr. hitra hoja, lahkotno kolesarjenje po ravnem terenu, počasno plavanje) vsaj 150 minut na teden, npr. 5-krat na teden po pol ure, ali visoko intenzivno telesno dejavni (tek / hoja po stopnicah / aerobika / tenis) vsaj 75 minut na teden, npr. 3-krat na teden po 25 minut.
- 2 Tekočina - vsak dan, večkrat na dan.** Uživate vodo / mineralno vodo / nesladkan sadni ali zeliščni čaj, ...
- 3 Zelenjava.** Zelenjavo uživajte vsak dan (2- do 3-krat na dan). Od 3 do 5 enot na dan. Enota je: lonček kuhanega brokolija / cvetače / kisle repe / kislega zelja / stročjega fižola ali skleda zelene solate, oz. 1 veliko korenje ali 2 manjša paradižnika.
- 4 Sadje.** Zelenjavo uživajte vsak dan (2-krat na dan). Od 2 do 4 enote na dan. Enota je: manjši plod banane / 1 srednje velika breskev / 15 grozdnih jagod / 1 hruška / 1 srednje veliko jabolko / 1 rezina lubenice ali 1 pomaranča.
- 5 Žita, žitni izdelki in druga ogljikohidratna živila.** Vsak dan 9–17 enot na dan. Enota je: pol kosa kruha / pol male žemlje / 2 veliki žlici kosmičev, muslijev, kuhane kaše, kuhanega riža, oz. kuhanih testenin ali velik kuhan krompir.
- 6 Mleko in mlečni izdelki.** Vsak dan 2–4 enote na dan. Enota je: 1 skodelica (2 dl) delno posnetega mleka / 1 lonček jogurta / pol rezine manj maščobnega sira ali 3 velike žlice naj maščobne skute.
- 7 Meso, ribe in zamenjave.** Tedensko 3–5 enot na dan. Enota je: 1 sardela / pol srednje velike postitvi / pol manjšega zrezka / 2–3 rezine pustih nemasnih mesnih izdelkov le občasno (šunka / piščančje ali puranje prsi) / 4 rezine pršuta / 1 celo jajce / 4 žlice kuhanega fižola, boba, leče, soje ali čičerike.
- 8 Živila, ki jih uživamo v manjših količinah.** Oreščki, različne vrste kakovstnih rastlinskih olj, surovo maslo, mehka margarina, olive, semena, ...
- 9 Živila, ki jih uživamo redko.** Sladkor, kislina ali sladka smetana, marmelada, prelivi, paštete, čokolada, keksi, sladoled, peciva, ...

Ob obeležitvi svetovnega dneva zdravja so se na Koroškem odvijali številni dogodki, izpostavljamo naslednje: 5. 4. 2016 med 9. in 15. uro **DAN ODPRTIH VRAT NIJZ** OE Ravne na Koroškem; 7. 4. 2016 od 15. ure dalje na Stadionu Dravograd **TEST HOJE** (ZD Dravograd); 7. 4. 2016 ob 16. uri v Grajskem parku na Ravnah **TEST HOJE** (ZD Ravne na Koroškem); 9. 4. 2016 ob 9.30 **TEK PO MESTNIH POTEH ZA ZDRAVJE IN SMEH** (Občina Slovenj Gradec); 12. 4. 2016 ob 13. uri **REGIJSKO SREČANJE** ob Svetovnem dnevu zdravja, velika sejna soba ZD Ravne na Koroškem (NIJZ OE Ravne v sodelovanju z regijskimi društvi diabetikov), ...

NIJZ

Nacionalni inštitut za **javno zdravje**

Območna enota Ravne na Koroškem, Ob suhi 5b, 2390 Ravne na Koroškem
Pripravila Helena Pavlič, dipl.san.inž.

ŠOLA ZDRAVJA TUDI V MEŽICI

Po nekaj letih govorjenja in opazovanja drugih se tudi v Mežici udeležujemo jutranje telovadbe, ki je organizirana v okviru vseslovenskega društva Šola zdravja.

Telovadimo vsak dan ob 7,30 zjutraj, pol ure, izbrali smo si travnik med Glasbenim domom in baliniščem, kjer nas ravno tedaj obsije vzhajajoče sonce nad smrekami pod Volinjakom.

Jutranjo telovadbo izvajamo po metodi »1000 gibov«, ki nam daje možnost, da v 30 minutah razgibamo skoraj vse sklepe našega telesa, od prstov rok do prstov nog. S tem pospešujemo prekrvavitev in izboljšujemo moč mišic, ki so opora za boljšo držo telesa, ravnotežje, boljšo gibljivost in vzdržljivost. Tako izboljšujemo svoje telesne in psihične sposobnosti, bolje se počutimo, lažje opravljamo delo, kar nam zagotavlja večjo samostojnost oziroma možnost, da skrbimo zase in za druge.

Pobudnik vsakodnevne telovadbe, avtor metode »1000 gibov« in idejni ustanovitelj »šole zdravja« je Nikolay Grishin, zdravnik, izobražen na ruskih medicinskih šolah. V Slovenijo je prišel leta 2002, delal je v Slovenj Gradcu in Celju, kjer je leta 2006 ustanovil prvo skupino »šola zdravja«. Potem se je preselil v Koper, kjer so skupaj z gospo Emo Pirkovič in drugimi somišljeniki v letih 2008 do 2009 ustanovili skupine za jutranjo telovadbo v Piranu, Luciji, Izoli, Kopru, Novigradu. Ljudje, ki hodimo na morje, smo opazili, kako se živahne

skupine ljudi v oranžnih majicah vsako jutro zbirajo pri telovadbi, pridružili smo se jim in potem smo idejo o jutranji telovadbi »posejali« po celi državi. Projekt je seveda tudi formalno organiziran, ustanovljeno je bilo Društvo Šola zdravja, sedež društva je v Domžalah, kjer prizadevna predsednica gospa Zdenka Katlič skrbi za urejeno delovanje vseh skupin, od Pirana do Murske Sobotne. Izvedeli smo, da pri tej telovadbi sedaj sodeluje že več kot 2000 ljudi. Projekt podpira tudi slovensko Ministrstvo za zdravje.

Pobudo in spodbudo za jutranjo telovadbo po metodi »1000 gibov« uresničujemo tudi v Mežici.

Z velikim angažiranjem gospe Hedvike Blatnik smo vzpostavili zvezo s predsednico Društva Šola zdravja v Domžalah, s podporo naše gospe zdravnice Špele Resnik ter gospoda župana Dušana Krebla smo najprej poskrbeli, da se je novica o »novi telovadbi« kar dobro razširila po Mežici. Potem smo določili datume: 14. marca nam je gospa Marija Miklič, profesorica zdravstvene vzgoje pripravila zelo zanimivo predavanje: »Težave povezane s staranjem in ohranjanje telesnih funkcij v tretjem življenjskem obdobju«. Razumeli smo, da te težave lahko v dobršni meri nadzorujemo in

obvladujemo tudi z ustreznim načinom življenja, z gibanjem in seveda tudi s primerno pazljivostjo pri prehranjevanju. Na prvi pomladni dan, 21. marca, pa smo pričeli s telovadbo: pod tisto veliko smreko pri Glasbenem domu se nas je zbralo skoraj 30 Mežičank. Obiskale so nas gospe iz Dravograda, ki že dlje časa telovadijo, da bi nas poučile o telovadnih gibih in nam s tem pomagale na začetku. Tako je pričela delovati naša skupina Šola zdravja, ki je 107. skupina v naši državi. Skupino sedaj vodi gospa Hedvika Blatnik, ki se je vaj kar dobro naučila iz opisov vaj, ki smo jih prejeli od društva. Poleg nje, se bodo gospe Andreja Abraham, Krista Kasnik, Irma Makuc, morda še katera, ki se udeležujejo telovadbe in želijo bolj angažirano sodelovati v naši skupini, v aprilu udeležile seminarja na Ptuj. Pridobile bodo znanje za vodenje telovadbe in potem si bomo skrb in obveznosti za vodenje naše skupine nekoliko porazdelile.

Gospe Milena Konečnik in Andreja Abraham pa sta že napisali tudi himno naše skupine. S pesmijo si še polepšamo naša jutra. Vabimo, da se nam pridružite, morda se bodo za telovadbo odločili tudi naši someščani.

Vida Potočnik
fotografije: Hedvika Blatnik

Vrtičkarji, vrtičkarji ...

SVET SE VRTI, SE BOJIM, V SMERI, KI SI JE NE ŽELIMO. NERAZUMEN POHLEP, KI PRIVEDE DO ODREKANJA PRAVICE DO VARNEGA BIVANJA, VSAKDANJEGA KOSILA IN KOZARCA ČISTE VODE VELIKIM MNOŽICAM LJUDI, NAS PEHA V NEGOTOVOST, KI, UPAM, NE BO POSTALA NEOBVLAJLJIVA.

Tako postajamo hvaležni za naš vrtiček, zaplato zemlje, ki jo lahko obdelujemo v malce odročnem kotičku tega sveta, zato pa – vsaj za sedaj še – v miru.

Zima – ki je komaj bila vredna svojega imena – se je poslovila. Oziramo se po spomladanski naravi in se pripravljamo na našo spomladansko in poletno delovno obdobje.

Drevje je že obrezano, vestni sadjarji so sadno drevje morda že v februarju škropili z žvepleno-apneno brozgo, kakor nam priporočajo učitelji biodinamičnega vrtnarjenja, sedaj pa bodo predvsem mlada drevesca še okopali in jih škropili z biodinamičnimi preparati. V aprilu je tudi čas za sajenje in presajanje sadnega drevja, jagodičevja, grmičevja in sploh vseh vrst trajnic.

Obilnejšega spomladanskega deževja (še) ni bilo, tako so se vrtovi in dvorišča že dovolj osušili, da jih lahko pograbimo in pometemo. Sedaj bo na vrsti obdelava njivice – vrtička. V društvu AJDA, kjer promoviramo biodinamično obdelovanje zemlje, posvečamo veliko pozornosti pripravi komposta. Kompost smo pripravili v preteklem letu, ko smo na kompostni kup odlagali ostanke rastlin z vrta, pokošeno travo (če je nismo uporabili za zastirko), suho listje in sesekano odpadno vejevje, tudi gnilo sadje in ostanke hrane ali pokvarjene prehranske izdelke. Pozno jeseni smo kompostu dodali tako imenovane kompostne preparate: rmanov (502), kamilični (503) in koprivov (504) preparat, preparat iz hrastovega lubja (505), regratov (506) in baldrijanov (507) preparat. Potem smo kompostni kup prekrili z listjem ali slamo, sedaj ga bomo prekopali in kompost uporabili za gnojenje vrtnih gredic. Napisala sem že v lanskim aprilski številki naše revije, da pri obdelovanju gredic po načelih biodinamične pridelave priporočajo le rah-

ljanje zemlje do globine 5 – 6 cm, največ 20 – 25 cm, kar najlažje naredimo z vilami ali s posebnim rahljajnikom, ki ga v zemlji obračamo okoli osi. S tako plitvo obdelavo ne zmotimo delovanja mikroorganizmov in deževnikov v prsti. Globoko prekopavanje in preobračanje bi bilo primerno le jeseni, ko na tak način vkopljemo v zemljo hlevski gnoj, če smo se odločili za gnojenje s hlevskim gnojem.

Kar pa ni potrebno vsako leto. Če želimo še nadalje slediti načelom biodinamičnega obdelovanja zemlje, bomo pred začetkom spomladanskih del njivico ali vrt poškopili s čajem iz njivske preslice, da bi zavarovali rastline pred glivičnimi boleznimi, kaljenje posevkov pa bomo pospešili s škropljenjem s preparatom iz baldrijana. Pogledali bomo načrt kolobarjenja za sajenje rastlin, ki smo si ga izdelali že v preteklih letih in sejali in sadili rastline s premikom za eno polje.

Ob pisanju o obdelovanju vrtov seveda ne moremo mimo naše travme – onesnaženega okolja. V zemlji imamo težke kovine, podedovane iz večstoletnega obdobja, ko smo živeli od izkopavanja in pretaljevanja svinčene in cinkove rude. V preteklem letu smo od Nacionalnega inštituta za javno zdravje po več letih ponovno dobili zloženko s priporočili za sejanje in sajenje rastlin, ki v rastnem obdobju vsrkajo manj onesnaževalcev in so tako varna hrana tudi v naših razmerah. Morda bomo kakšen ponatis ali novo izdajo te zloženke dobili tudi letos, za tiste, ki smo lansko zloženko kam založili ali pa ni bilo dovolj izvodov za vse.

V preteklem letu je bilo veliko govora o novi tehnologiji za čiščenje onesnažene zemlje – o pranju zemlje. Avtorji in izvajalci tega projekta so zgradili tudi »tovarno za pranje zemlje« na meji med občinama Prevalje in Ravne na Koro-

škem. V Mežici smo bili nezaupljivi, ko se je govorilo o uspešnosti tega projekta, potem pa se je itak izkazalo, da gre za pilotni projekt in da bi izvajalci tega projekta nameravali očistiti – oprati zemljo le na nekaterih parcelah, o čemer bi se seveda morali dogovoriti z lastniki parcel. Mislim, da je za sedaj ta projekt ustavljen, ker prebivalci v okolici tovarne v Dobbi vas protestirajo proti lokaciji obrata, kjer bi z dodajanjem raznih kemikalij ob »pranju« iz zemlje izločali težke kovine – svinec, kadmij, kar bi potencialno morda onesnaževalo še njihovo bivalno okolje.

Seveda pa ostaja čiščenje onesnažene zemlje slej ko prej aktualen problem, po vsem svetu.

Samo v Evropi naštevajo vsaj 250.000 lokacij z onesnaženim okoljem, pa smo v Evropi morda še najbolj pozorni, ko gre za okolje. Zaradi tega se razvijajo tudi različne metode za čiščenje onesnaženega okolja, zemlje in vode. Omenim naj postopke, ki jih imenujejo ekoremediacija, bioremediacija in fitoremediacija. V društvu AJDA nas s temi postopki na predavanjih seznanja profesorica ddr. Ana Vovk Korže, ki o teh metodah piše tudi v svojih knjigah.

Ekoremediacija, bioremediacija in fitoremediacija so biotehnološke metode, ki za zaščito in sanacijo okolja uporabljajo naravne in sonaravne procese ter sisteme. Te metode so enostavne, stroškovno manj zahtevne in učinkovite pri čiščenju degradiranega okolja, ter se izvajajo »na licu mesta«, torej na samem onesnaženem polju ali področju, s pomočjo mikroorganizmov in zelenih rastlin, ki imajo zmožnost, da delno ali popolnoma razgradijo onesnaževalce. Rastline, ki jih vključimo v postopek remediacije (izboljšanja) delujejo sonaravno, proizvajajo kisik ter iz prsti prevzemajo onesnaževalce.

Fitoremediacija je ena od metod bioremediacije, pri kateri uporabljajo rastli-

ne za odstranjevanje kovin, organskih kemikalij (bencina, nafte, pesticidov), torej vseh vrst onesnaževalcev iz prsti in vode. Uporabljajo rastline, ki imajo sposobnosti velike absorpcije in presnove strupenih molekul v manj škodljive. Strokovnjaki poznajo 4000 vrst rastlin, primernih za postopke fitoremediacije prsti in tudi vode, ki se uporabljajo odvisno od vrste onesnaževalca in lastnosti tal. Fitoremediacija je pretežno omejena na območja, kjer so tla onesnažena bolj plitvo, rastline z globljimi koreninami pa bi lahko zmanjšale onesnaženost tudi globlje v zemlji. Iz rastlinske biomase, ki potem vsebuje onesnaževalce – kovine, s katerimi je bila onesnažena zemlja, je možno te kovine ponovno ekstrahirati – izločiti, brez uporabe zapletenih tehnoloških postopkov. V manjšem merilu pa pišejo o kompostiranju rastlin ali sežiganju rastlin, ki so iz zemlje vsrkale polutante. Pri kompostiranju bi se z mešanjem z neonesnaženim kompostom dosegle nižje koncentracije, pri sežiganju pa je problem deponiranja pepela, ki je še vedno strupen. No, tako smo zemljo sicer očistili, snovi, s katerimi je bila onesnažena zemlja, pa nam še vedno ostajajo. Treba bo raziskovati še druge možnosti. Vsekakor pa je pri čiščenju tal s fitoremediacijo treba upoštevati rastno dobo, saj so rastline in mikroorganizmi živa bitja, kar podaljša čas čiščenja prsti, ki ga ocenjujejo na več let. (prof. ddr. Ana Vovk Korže: Ekoremediacija kopenskih ekosistemov, 2015, str. 16-17).

V knjigah profesorice Vovk Korže je opisana cela vrsta rastlin, ki bi bile primerne za fitoremediacijo, glede na snov, s katero je prst onesnažena in glede na druge lastnosti tal.

Obstaja že katalog fitoremediacijskih rastlin. Če bi se pri nas odločili za čiščenje tal z metodami fitoremediacije, bi morali izbirati med rastlinami, ki so sposobne akumulirati svinec, cink in kadmij, s katerimi je zemlja onesnažena pri nas. Te rastline so: rjava gorjušica, navadna sončnica (ki je bila upora-

bljena tudi na mestu jedrske nesreče v Černobilu za odstranjevanje cezija in stroncija iz onesnaženih tal), Hallerjev penušnjak, za vode – mala vodna leča, praprot – za tla, onesnažena z arzenom, rani mošnjak – hiperakumulacijska vrsta za cink. Z rdečo bilnico, pasjo travo in ovčjo bilnico so v naši dolini že izvedli poizkuse s tehniko fitostabilizacije, ki stabilizira polutante v zelo onesnaženi prsti z namenom preprečitve pronicanja le-teh v podtalnico in okolico. Dosedanje raziskave so pokazale, da imata tudi ječmen in oves veliko sposobnost za absorpcijo bakra, kadmija in cinka v nadzemnih delih rastlin. (prof. ddr. Ana Vovk Korže: Ekoremediacija kopenskih ekosistemov, 2015).

Za našo dolino imamo že iz leta 2007 »Program ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja Zgornje Mežiške doline v obdobju 2007 do 2022«. Na osnovi tega programa je vlada RS že pred leti sprejela odlok, po katerem nam vsako leto odobrijo določeno vsoto denarja za izboljšanje kakovosti okolja v naši dolini. Ta denar se do sedaj uporablja predvsem za asfaltiranje makadamskih cest in drugih javnih površin, da bi se preprečilo prašenje in s tem prenos onesnaževalcev na sicer zaraščene površine, poskrbeli so, da so dvorišča in igrišča v vrtcih in šolah čistejša, v Žerjavu pa so uredili tudi nekaj pokritih visokih gred z neoporečno zemljo. V omenjenem programu ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja v naši dolini je tudi zapisano, da je »ljudem potrebno zagotoviti možnost ukvarjanja z vrtništvom in pridelovanje varne zelenjave« in je kot metoda za doseg tega cilja omenjena tudi fitoremediacija.

(Program ukrepov za izboljšanje kakovosti okolja Zgornje mežiške doline v obdobju 2007 do 2022, odstavki 2.5 in 3.1.2.4). Razen že omenjenih gredic v Žerjavu, kaj več za namene varnega pridelovanja zelenjave do sedaj po javnih informacijah ni bilo izvedeno.

Imam vtis, da vrtnarjenje in lastno pridelovanje zelenjave pri nas ni dejavnost ali zadeva, o kateri bi govorili v lokalno odločilnih krogih. Seveda je razumljivo, da nekatere ljudi od vrtnarjenja odvrača onesnažena zemlja in ne želijo tvegati z uporabo vrtnih pridelkov, ki ne bi bili neoporečni. Zaupamo Mercatorju in Tušu ali Sparu v sosednji občini, kjer je ponudba vsaj zadovoljliva oziroma velika in jo lahko izkoristimo. Deloma pa je temu vzrok najbrž tudi dejstvo, da je v naši dolini za vrtove zelo malo prostih zemljišč v javnem lastništvu, pa še ta so ali bodo po lokalnih prostorskih načrtih prej ali slej ponujena za pozidavo. Tako je vrtnarjenje in lastno pridelovanje zelenjave predvsem dejavnost, s katero se ukvarjamo lastniki večinoma res majhnih vrtičkov ob zasebnih hišah in bodo odločnejše pobude za sanacijo teh vrtičkov najbrž morale priti iz naših vrst. Okoliški kmetje ne pridelujejo zelenjave, če pa bi se kdo le odločil za to delo, bodo verjetno težave s prodajo, saj našemu edinemu kmetu, ki se je odločil za ekološko pridelovanje paradižnika in druge zelenjave niti majhne stojnice nismo zmogli ponuditi. Primerno urejena tržnica bi bila dobrodošla kupcem in gotovo tudi v spodbudo pridelovalcem. Ampak za sedaj še vedno dajemo prednost parkiriščem.

Vida Potočnik

Prvomajsko popotovanje 2015

Ko bi takrat, ko smo se odločali za potovanje, vedeli, kakšna bo vremenska napoved, bi najbrž ostali doma – potem pa nam bi bilo neskončno žal. Kajti vremenarji se na srečo tudi zmotijo.

Ko smo se s Turistično agencijo Paršoš, ki s seboj na potovanje vzame le redke izjeme, ob pol štirih zjutraj odpeljali iz Ljubljane proti letališču, je deževalo. Tudi napoved za prihajajoče aprilske dneve je bila podobna. Dež, dež in še enkrat dež.

A po dobri uri letenja nas je v Beauvais-u nad Parizom pozdravilo sonce. Le še formalnosti okoli prevzema najetega avomobila in že nas je citroen C8 odpeljal proti Normandiji.

V grobem smo imeli pot začrtano. A kaj je lepšega kot kakšen neplaniran skok vstran. Za obisk vasi Honfleur smo se odločili spotoma. In v paketu presenečenja dobili še prečenje čudovitega mostu **Pont du Normandie**, ki je bil leta 1995, ko so ga dokončali, z dolžino 2141m največji »kabelski« most na svetu.

Občutljiva mreža kablov povezuje dva 214m visoka stolpa, ki segata še 50m v globino, da dosežeta čvrsto skalnato podlago, aerodinamična oblika pa mostu daje stabilnost celo ob vetrovih na ravni tornada.

Honfleur, ribiška vasica s tipičnimi hišami, ki so jih poslikali znani slikarji, je bila poleg LeHavra glavno пристanišče za dovažanje sužnjev v Francijo, obenem pa tudi povezovalni kraj Rouena z Anglijo. Znana je po slikovitem pristanišču, po

slikarski šoli, ki je pomenila začetek impresionizma, in po cerkvi sv. Katarine, največji leseni cerkvi v Franciji, ki jo prvi zapisi omenjajo že leta 1027.

Dodobra smo si pretegnili noge, uživali v prijetnem vzdušju pristanišča, pokukali v leseno cerkev, se »izgubili« v uličicah in bili navdušeni nad zanimivostmi, ki smo jih tam odkrili.

Malo manj navdušujoče je bilo kosilo. S kosilom je v Franciji tako, da ga v gostilni ali restavraciji dobiš le med 12. in 14. uro (ob takem času je najbolje slediti kakemu tovornjaku, so nam svetovali pred odhodom, in ko okoli 12h zavije na parkirišče, brž za njim. Šofer že ve, kje dobro kuhajo.). A mi med sprehodom seveda nismo srečali nobenega tovornjaka, zato smo kosilo morali poiskati sami. Ko smo končno našli lokalček, kjer so kljub pozni uri še imeli nekaj hrane, pa še po ugodni ceni (ne moremo vendar že prvi dan pričeti z zapravljanjem, Francija je draga, pred nami pa še 5 dni!), smo namesto dobre hrane dobili dolge nosove. Na reklamni tabli zapisanih jedi ni več, lahko nam pripravijo piščanca, so rekli. OK, oziroma »bien«, če smo že v Franciji. A živorumenih piščančjih beder res nismo pričakovali. Kari je nekaterim všeč, nam pač ne. Malo na trdo smo požirali, polovico pustili – in šli.

Naš naslednji cilj je bila **Omaha Beach**, kjer so se 6.6.1944, na »dan D«, izkrcali zavezniški vojaki in po težkih bitkah, z ogromno padlimi na obeh stra-

neh, le premagali nemški odpor in osvojili ozemlje Normandije, od koder so potem prodirali naprej v Evropo. Prvi iz naše popotniške čete je predstavil dogajanje, ki je pomenilo končni prelom in vodilo v konec druge svetovne vojne.

Mimo veličastnega spomenika, ki ponazarja ladje, smo se sprehodili vzdolž neskončne mivkaste obale, kjer je pred 72 leti življenje izgubilo na tisoče vojakov.

Skok do vojaškega pokopališča, posvečenega vsem Američanom, padlim v Evropi med drugo svetovno vojno, je bil, žal, zaman. Čez 10 minut so spominski park zapirali, zato nas vratarka ni pustila vstopiti. Škoda. Neskončne vrste belih križev so menda prizor, ki se ti vtisne v spomin in srce.

Pont du Hoc na srečo nima omejenih obiskov. 30m visok klif je najvišja točka med Omaha Beach in Utah Beach, ki so jo leta 1944 napadali zavezniški. S plezanjem v skalno steno in ob pomoči bombnikov so pomembno strateško točko zavzemali ameriški Rangerji, branili pa dobro utrjeni in oboroženi Nemci. Kot je znano, so zmagali »naši«.

Še vedno so tam bunkerji, na reliefu in panojih je prikazano dogajanje, v opomin postavljen spomenik. V nezasutih bombnih kraterjih pa se danes pasejo ovce.

Za prvi dan je bilo ogledov in vtisov dovolj. S pomočjo avtomobilske navigacije smo v **Juilly**-u kmalu našli podeželsko posestvo Les Blotieres, kjer

nas je čakalo prvo prenočišče.

Gospodar z rutico okoli vratu in tanko cigareto v ustih nam je galantno, kot pritiče pravemu Francozu, razkazal sobe. Eno v prostorni podeželski hiši, drugi dve v lepo urejenem nekdanjem gospodarskem poslopju. Vse prijazno, urejeno, z mnogo zelenja, rož in okrasnega grmičevja. In z veliko knjig v vseh sobah, na hodnikih, še v kopalnici jih je nekaj čakalo zavzetega bralca. Po prigrizku iz nahrbtnika in primerjanju vtisov prvega dne smo med škrebjanjem dežja sladko zaspali. Midva sicer z nekaj vmesnimi prebujanji, saj so plastenke vode in kasneje še knjige, s katerimi sem založila okensko krilo, da je ostalo odprto, zaradi vetra sredi noči zgrmele na tla.

Zjutraj je zunaj rahlo pršelo, nas pa je v jedilnici pričakal zakurjen kamin. Poleg redne ponudbe – njam, kako so dobre prave francoske bagete – smo si zaželeli še poizkušino različnih sirov. Tako smo si prihranili čas, ki bi ga sicer porabili za ogled ene od sirarn. Siri, jabolka in sladice ter pijača iz jabolk so namreč tipični za Normandijo. Če boste kdaj popotovali tam okoli, si morate torej zapomniti: siri: Camembert, Livarot, Neufchatel (pa še kateri), jabolčno vino Cidre in jabolčno žganje Calvados. Pa še Norman tart – jabolčna torta za sladkosnede.

Gospodar nam je najprej razložil, kakšen in od kod je kateri od petih pripravljenih sirov, mi smo pa poizkušali - tudi tiste najbolj pikantne, plesnive in neobičajnih okusov. Pridružil

se nam je še ameriški par. Oba sta bila inženirja pri veliki ameriški firmi, zdaj, ko sta upokojena, pa več mesecev na leto potujeta po Evropi. Malo smo poklepetali, izmenjali izkušnje in naslove, mi smo naredili nekaj reklame za Slovenijo, in že je bilo treba na pot.

Med vožnjo po Normandiji smo tu in tam ob cesti in na poljih opazili nenavadne, visoke zgradbe, včasih v obliki cilindra, drugič kot majhne hiške na stebrih. Golobnjaki so bili nekdanji statusni simbol normandijske gospode, ki je kar tekmovala, kdo bo za svoje pernate prijatelje postavil bolj nenavadno konstrukcijo. V nekaterih je bilo prostora celo za 2000 ptičev, vsak par je imel svojo nišo (!), zunanost pa je bila oblikovana tako, da plenilci niso mogli noter. Malo manj so bili z množico golobov, ki jim je pohrustala veliko posejanega semena, zadovoljni kmetje. Zato ne čudi, da je bil eden prvih ukrepov med francosko revolucijo ukinitve pravice do golobnjakov. Danes so večinoma preurejeni v vikende oz. bivalna poslopja.

Nato pa – **Mont Saint Michel**

Prečudovit je, pa naj ga gledaš od daleč ali raziskuješ čisto od blizu. Majhna otoška občina, ki se dviga 80m nad morjem in je od kopnega oddaljena 600m, ima le 50 rednih prebivalcev. Pa zato v poletnih mesecih preko 20.000 obiskovalcev! Opatija, zgrajena na skalah, stoji na mestu, kjer je bila leta 708 postavljena prva kapelica, posvečena sv. Michelu. Kasneje povečana v samostan je imela versko in vojaško vlogo, med francosko revolucijo je bil tu zapor!

Mt. St. Michel je včasih del kopnega, drugič otoček. Ob plimi, ki je tu še posebej izrazita, se morje dvigne tudi za 14m! Za okoli 20km razdalje

rabi morje le nekaj ur, da s hitrostjo galopirajočega konja oblije skalovje. Zato zna biti sprehajanje izven poti zelo nevarno. Med čudeži, ki so jih po pričevanjih romarjev vestno beležili menihi, pa opisujejo tudi porodnico, ki jo je naraščajoče morje ujelo na peščinah, a se ji izognilo, da sta mati in novorojeni otrok čudežno preživela.

Mi smo tokratno 13metrsko plimo zamudili za 5 dni, a ko smo izvedeli, koliko turistov se je takrat drenjalo tu, nam ni bilo več žal. Vsega nikoli ne moreš videti in doživeti, veliko pa je vredno ogledovanje v miru in brez prerivanja v nepregledni množici.

Rahel dež, ki nas je spremljal, ko smo se z avtobusom pripeljali s parkirišča na most, od koder smo odpešali pred vhod, je kmalu ponehal in lahko smo uživali v razgledu na morje in nagrbančena mivkasta tla, ki jih je za seboj pustila oseka. Spet je sledilo predavanje za našo skupino, po raziskovanju neštetihih koticov, stopnišč, kript, kapelic in opatije pa se je izprsil najstarejši sopotnik in vse povabil na kosilo. La Vielle Auberge (Stara krčma) je bila prava francoska gostilna, kjer o zlatenični perutnini ni bilo ne duha ne sluha. Pa še cidre smo si privoščili! Dober.

Še malo pohajkovanja, fotografiranja in nakupovanja spominkov in že nas je avtobus odpeljal nazaj do parkirišča. Na razpolago smo imeli tudi konjsko vprego, a v rahlem dežju od mokrihi konj ni prav nič prijetno dišalo. Ja – dež in pršenje. Če bo pršelo le ob pričetku in koncu ogledov, bomo kar zadovoljni, smo se strinjali.

Kar med vožnjo do naslednjega mesteca smo poslušali razlago, zakaj sploh gremo tja. **Cancale** je bretanska prestolnica ostrig. Polovica prebival-

Pont du Normandie

Spomenik na Omaha Beach

Spomenik na Omaha Beach

cev se bavi z vzgojo školjk. No, druga polovica se pa ukvarja s turisti, ki tja prihajajo zaradi taistih školjk. Morda še zanimivost: leta 1960 so bile farne ostrig tik pred propadom – zaradi virusne epidemije so odmrle praktično vse školjke. Na srečo pa so legendarne evropske ostrige (vrste *Ostrea edulis*) preživele na Hrvaškem, od koder so jih potem za nove nasade nabavili gojitelji iz Cancala.

Zaradi hladnega vetra zaviti v jakne smo zadovoljno zrli v jasno, sončno nebo. Hej, vreme narj, lep pozdrav! Celo otok, ki smo ga zapustili pred dobro uro, prav dobro vidimo čez zaliv.

Neskončni nasadi školjk, ob oseki nasedli čolni in ogromni kupi školjčnih lupin so najkrajši opis videnega.

Ampak, če prideš v Cancale, moraš ostrige tudi poizkusiti. Surove. Hm.

Ko smo o školjkah govorili pri zajtrku, je monsieur Francois na moje vprašanje, kako se sploh jedo, ali jih on zgrize ali kar »pošlukne«, odvrnil, da nima pojma, da o tem ni nikoli razmišljal, da pa se mu zdaj, po premisleku zdi, da jih ne grize. Toliko, da vem!

Na stojnici v vdolbine na krožniku naložijo 12 odprtih ostrig in priložijo limono. Školjko pokapaš z limoninim sokom, iz nje popiješ tekočino (= limonado z morskovo vodo), s priloženim nožkom odrežeš »nogo«, s katero je meso pritrjeno na koščeni oklep, nagneš lupino, da se ti ostriga lepo zapelje v usta in – požreš. Zanimiv, močan okus, ki se ga moraš navaditi. Najboljši opis je, da okusiš morje.

Školjke smo poizkusili prav vsi – še danes pa se nekateri sopotniki pritožujejo, ker »niso smeli« kupiti dveh pladnjev. Ja, kaj pa, če nam ne bi bile

všeč? Saj bi lahko po izpraznjenem prvem naročili še en pladenj, a ne! No, po »malici«, ki so jo spremljale take in drugačne grimase, so tudi naše školjčne lupine romale na velikanski kup pod betonskim robom.

V močnem vetru, ki je še kar odganjal dež, smo se sprehodili po mestecu, si ogledali spomenik ribiškimi ženam, ki so skrbele za dom in družino, ko so možje na morju, ki je neredko postalo njihov zadnji dom, lovili ribe. Še nakup večerje »za doma« in lahko smo odpekotali proti kraju Vitre, kjer nas je, tokrat v mini hotelu, čakalo prenočišče.

Pri enih že malo zaprašena srednješolska, pri drugih zložena svežetečajniška francoščinca se je počasi vsedala v naše glave, da smo pri srečanjih z domačini izdajali še kaj več kot »bonžur« in »mersi«. Tudi mladež je po frazah, ki smo jih uglasbene trenirali doma, veselo »parle fronse«. Še tisti grleni R nam ni delal težav. Je pa res, da se za turistični zaslužek izgublja včasih tipična navada, ko Francozi niso razumeli (niso hoteli razumeti) ne angleščine ne nemščine.

Naslednje jutro smo po skromnem zajtrku (vsega dovolj, tudi dovolj pestro – a ne taki kupi hrane, kot jih včasih vidimo v naših hotelih, in za katero se sprašuješ, kje konča vsa nepojedena) šli na deževen ogled mesta, ki je bilo postavljeno za obrambo neodvisnosti Bretanske grofije pred napadi angleških in francoskih kraljev. Zaradi svoje strateške pozicije je bilo tudi pomembno trgovsko središče. Med drugim je, na primer, izdelava in prodaja kanvasa – zelo trpežne volnene tkanine, uporabne za jadra, šotore ali zaščitno zavijanje trgovskih artiklov, tu potekala že v 13. stoletju.

Videli smo mnogo starih stavb,

Mont Saint Michel

Porcija ostrig

Villandry, zelenjavni vrt

Grad Chenonceau

Grad v Blois-u

Grad Chambord

grad, cerkev in obzidje, ljudi pa skoraj nismo srečali. Nedelja pač.

Po četrtem predavanju (Turistična agencija Paršoš za predstavitev krajev in zanimivosti zadolži kar potnike!) smo komaj, komaj našli odprt bife. Nedelja pač. Ob uživanju pri tradicionalni nedeljski kavi so nas zmotili vitezi in rokodelci v srednjeveških oblačilih, ki so na bližnjem trgu pripravljali predstavo. Malce smo jih opazovali, poslušali, na koncu pa soglasno ugotovili, da francoščine kljub vsemu še ne obvladamo dovolj.

Alo, gremo! Dobrih 220km nas loči do naslednjega postanka. Ob cesti nas spremljajo travniki in polja, še posebej lepe so živorumene poljane, porasle z oljno repico (pa ne omenjajte mi piščancev, prosim). Vso pot lije kot iz škafa, da brisalci komaj utegnejo čistiti vetrobransko steklo.

Ampak! Nekdo nas ima rad!

Ko parkiramo pod sveže ozelelami lipami, dež poneha. Usta se nam širijo do ušes, saj je leta 1536 zgrajen grad **Villandry** znan predvsem po svojih čudovitih vrtovih, sprehajanje med gredicami pa v nalivu, kakršen nas je spremljal medpotoma, ne bi bilo prav nič prijetno. Barvni vzorčki pomladnih cvetic, ki jih obrobja pušpan, vodometi, labirint, pa Sončni vrt z bolj na divje razraščeni grmovnicami, vodni in zeliščni vrt, drevo-redi, pol metra visoka živa meja iz sadnih dreves – vse se preliva in pretaka v zankah, zavojih in ornamentih, ki prehajajo drug v drugega.

Španska družina Carvalho, ki je propadajoči grad kupila leta 1906, je poskrbela tako za obnovo poslopja kot tudi za renesančne vrtove. Cvetlični del je oblikovan v štirih sklopih, poimenovanih po ljubezni: nežno ljubezen nakazujejo srčki, ljubosumje predstavljajo srca,

prebodena s strelicami, nestanovitno ljubezen ponazarjajo metuljeva krila, tragično pa rezila bodal in mečev.

Umetelno aranžirane cvetlične vrtove smo videli tudi že kje drugje. Še nikjer pa niso imeli tako lepo urejenega zelenjavnega vrta. Prav vsako v geometrijskih vzorcih oblikovano gredo in gredico obrobja pušpan, na njej pa, strumno, kot vojaki v vrsti, rastejo enako velike glave zelene in rdeče solate, zelene in rdečega zelja ter ostale vrtnine. V drevesca oblikovane vrtnice, simetrično razporejene med zelenjavo, pa simbolizirajo menihe, ki so nekoč za vrt skrbeli.

Plevel? Ga ni, čeprav v zadnjih letih vrtnine gojijo na bio način, brez kemičnega zatiranja neželenih rastlin. Vsega deset vrtnarjev skrbi za vse vrtove in parke in lahko si le predstavljamo, koliko dela je z nasadi, travniki in drevesi na petih hektarih zemljišča. Za primer: vsako zimo štirje vrtnarji

8 tednov obrezujejo 1016 lip na »mačjo glavo« (poganjke vedno režejo na istem mestu, da se konci vej sčasoma oblikujejo v velike zadebelitve, iz katerih pomladi poženejo mlade vejice. Žal pa zaradi takega obrezovanja lipe ne cvetijo). Tudi z menjavanjem cvetja glede na letni čas je obilo dela, če pa opaziš še natančno, v črtice pograbljen pesek med pušpanovo obrobo in rožami ali zelenjavo na gredi, ti pa sploh ni jasno, kako vse to uspejo narediti in vzdrževati.

Ja, tudi grad smo si ogledali, pa so mi v spominu ostali le prečudoviti šopki v vsakem prostoru (nabrani »doma«), pa seveda spektakularen razgled na celoten vrt z najvišjega nadstropja.

Tudi, če se le brezdelno sprehajaš, želodec terja svoje. Čisto blizu smo odkrili podeželsko gostilno, polno domačinov, ki so nas sprejeli medse, pa še jesti smo dobili, čeprav je ura za

kosilo že zdavnaj minila.

Do naslednjega prenočišča ni bilo daleč. Pokrajina se je medtem spremenila in ob poti so nas spremljali vinogradi, ki so jih obeležile tudi skulpture na krožiščih (nasploh se je francoska nagnjenost k umetniškemu izražanju kazala z zanimivimi kipi in instalacijami v praktično vseh krožiščih).

Malo smo iskali (tudi navigacija včasih zataji), potem pa tvegali in med s soncem obsijanimi zelenimi travniki po ozki cesti sledili staremu, razmajanemu spačku. Kdor »reskira, profitira«! Spačkov cilj sicer ni bil **Chateau du Razay**, a pripehljal nas je do pravega odcepa.

Dvorec je konec 15. stoletja dal zgraditi italijanski aristokrat, leta 2002 pa sta ga sedanja lastnika popolnoma prenovila. Dovoz skozi mogočen drevored je veličasten, bolj kot za avto primeren za kočijo s štirimi ali šestimi vranci in kočijažem.

Tudi notranjost daje občutek stare noblese. Z voskom premazan parket in zlizane lesene stopnice oddajajo prav poseben vonj in občutek starega. Ogromna sobana, namenjena vsem gostom, je opremljena z velikimi usnjenimi kavči, klavirjem, ogromnimi posodami z nasaženimi limonami ter stoječimi lučkami, ki so višje od človeka. Seveda pa v njej dandanes ne sme manjkati televizija in dostop do medmrežja.

Nad posteljo baldahin, v kotičku za krajšo steno še ena postelja. Za gardedamo? Sprva široko stopnišče se, višje, ko se vzpenjaš, oži in razceplja na različne strani. Namesto številke pred vsako sobo visi slika enega od francoskih gradov, da se sprva kar težko znajdeš. Da pa biznis naredi svoje, je dokazovala druga spalnica, z ozkim podaljškom pod strmo streho, v katerem sta bili vzdolžno stisnjeni dve postelji. Grozljivo, tu midva že ne bova spala, sta v

en glas zatrdila mladiča.

Okolica pa, okolica je pojem miru in sproščenosti. Ogromna, razvejana, kdo ve, koliko stoletij stara drevesa, klopce pod njimi, pa neskončni travniki, mini živalski vrt, oranžerija (ki je tudi spremenjena v bivališča za turiste), potoček in v oddaljenem kotičku nekaj hišic na drevesih (No, te najbrž ne izvirajo iz kajemkaterega stoletja.).

Da prenova le še ni povsem končana, smo radovedni sprehajalci odkrili, ko smo prišli na začetno stran in skozi pritlična okna opazili prav nemarno nakramane prostore. Smo jim malo zamerili, da so s tem skazili celoten vtis. Vsaj zavese bi zagrnili!

Po sprehodu smo si za večer ni prigrizek privoščili sobno postrežbo – iz naših nahrbtnikov seveda, potem pa sladko zaspali v divjem neurju, ki se je pripodilo od kdovekod in uspalvalo vtisov polne popotnike.

Jutranjo vlago in meglo je kmalu razpihal močan, hladen veter in spet razjasnil nebo.

Po zajtrku, ki nam ga je postregla sama lastnica dvorca, v katerega na srečanja, predavanja in konference vabijo tudi poslovneže, nas je do naslednjega ogleda čakalo le 19km.

Grad **Chenonceau**, prvič omenjen v 11. stoletju, je zgrajen na temeljih mlina, med 1547 in 1559 pa pod taktirko Diane de Poitiers povečan tako, da premošča reko Cher. Z njim v zvezi je zanimiva zgodbica.

Po smrti moža, kralja Henrija II., je vdova Katarina Mediči prisilila njegovo ljubico Diano, da sta zamenjali gradova – Chaumont, ki ga bomo tudi mi še videli, za Chenonceau. Ta je postal Katarinina najljubša rezidenca, ki jo je nadgradila še z dvema galerijama, primerima za veličastne sprejeme in kraljevske zabave. Kasneje so

se lastniki še večkrat zamenjali, danes pa ima grad v lasti »čokoladna« družina Mainl.

Grajske sobane, hodniki in stopnišča, čudovito urejena kuhinja in prostori za služinčad, knjižnica, kapelica in galerija so vredni ogleda.

Nekaj posebnega je sobica v črnem, v kateri je po takratni tradiciji zaradi žalovanja v belo oblečena Louise du Lorraine (snaha Katarine Mediči) z meditacijo in molitvami objokovala nasilno smrt svojega moža, kralja Henrija III.

Tudi Chenonceau obkrožajo vrtovi (cvetlični so poimenovani po nekaterih grajskih gospoh), zanimiva je predstavitev kmetije iz 16. stoletja, posebej sta urejena tudi zelenjavni in cvetlični vrt, ki sta bila namenjena za prehrabene in dekorativne potrebe gradu in njegovih prebivalcev.

Ob odhodu smo bili veseli, da smo se na ogled odpravili zgodaj. Nepregledna množica turistov se je valila po senčnem drevoredu, ki je s parkirišča vodil proti veličastnim, reliefnim vhodnim vratom. Mi smo se jim izognili (turistim, ne vratom), se za konec izgubili v labirintu in po uspešni rešitvi krenili proti našemu končnemu cilju za ta dan, mestu Blois.

Le 34km pred njim smo se peljali skozi Amboise, pred katerim stoji 44m visoka Pagoda de Chanteloup, postavljena leta 1775. Pa so nam ogled že pri vhodu v park hoteli krepko zaračunati, tako da smo si premislili in jo pogledali le od daleč – konec koncev si tokrat ogledujemo francoske gradove in ne kitajsko arhitekturo!

Blois je mesto, zgrajeno na več gričih, oba bregova Loire pa povezuje impozanten srednjeveški most.

V centru je grad Chateau de Blois, kjer je živelo 7 francoskih kraljev in deset kraljic.

Ker smo po prihodu v hotel izkoristili možnost in se sprostili v savni ter naplavali v hotelskem bazenu (ki smo ga zapustili takoj, ko se je pričela gužva/beri: ko so poleg nas tja prišli še štirje drugi), smo na kratek ogled mesta odšli šele proti večeru. Zato smo bili za notranji ogled gradu prepozni, za večerni dogodek »Zvok in svetloba«, ko ob glasbeni podlagi na pročelje projicirajo svetlobo in barve, ki pričarajo znamenite dogodke iz zgodovine gradu, pa prehitri.

Žal nam je bilo tudi zaradi muzeja, ki je postavljen nasproti gradu. La maison de la magie de Robert Houdin je edini državni muzej v Evropi, ki združuje zbirke, povezane z magijo. V petih nadstropjih bi si lahko ogledali avtomate, optične iluzije, velike iluzije, pa življenje in delo velikega Houdina, ki ga štejejo za začetnika modernega čaranja/iluzionizma ter »halucinoskop« - spektakularen, interaktivni šov. (Samo opomba: Roberta Houdina ne smemo zamenjati za Harryja Houdinija, ki se je rodil šele 3 leta po Houdinovi smrti.)

Mesto Blois je bilo izhodišče francoske narodne junakinje Ivane Orleanske za napad na Orleans, ko so se v času stoletne vojne Francozi trudili pregnati Angleže. Tu je živel fizik in matematik Denis Dupin, pa še mnogi drugi.

Nočilo se je že, najmlajša med nami je bila strašansko utrujena, boleti jo je pričela glava. Samo nekaj za pod zob še najdemo, pa gremo počivat. Hodi mo sem, koračimo tja, pa spet okoli in naokoli. Nikjer nič! Ali ni sploh nobenega lokala ali pa je zaprto. Pa sploh ni več nedelja!

A ti Francozi sploh kaj mislijo na nas, turiste?

Končno, končno, ko smo že povsem obupali in se je mladenka komaj še držala pokonci,

pa na zamaknjenem vogalu napis Poivre et Sel. Notri luč. Naj poizkusimo, čeprav izgleda bolj neugledno? Poizkusimo. Samo korak skozi vrata, pa se je slika povsem spremenila. V lokalu je kar vrvelo. Polno nasmejanih gostov, prijetne dišave iz kuhinje, prijazen lastnik. Na vprašanje, če imamo rezervacijo (Hm, kdo je že rekel, da je tole neugleden lokal?) naše žalostno odkimavanje, potem njegovo preverjanje situacije, in – ena miza je še prosta. Za šest oseb.

A nisem že enkrat omenila, da nas ima nekdo rad?

Krasno okolje, pestra ponudba jedi. Na mizo sta med čakanjem na naročeno hrano priromala košarica hrustljavega francoskega kruha in cidre (prvemu je kmalu sledil še drugi), utrujenost in glavobol pa sta ob polnem krožniku čudežno izginila. Pot do hotela se je s polnimi trebuščki in zadovoljnimi obrazi skrajšala za polovico in Blois nam bo zaradi Popra in soli za vedno ostal v lepem spominu.

Predzadnji dan sta bila na sporedu še dva ogleda. Najprej nikoli dokončan največji grad na Loari, **Chambord** (tisti, v katerega se je morala preseliti Diana, ljubica Henrija II.). Kralj Francis I. se ga je namenil uporabljati predvsem za lov.

440 sob, 282 kaminov in 84 stopnišč so podatki, ki na kratko opišejo velikost.

Razgibana, okrašena streha z 800 – za Francijo netipično oblikovanimi stebri, naj bi menda na zahtevo Francis I. ponazarjala silhueto Konstantinopla. Znamenito dvojno spiralno stopnišče 274-ih stopnic, speljanih skozi tri nadstropja tako, da se 4 osebe na njem nikoli v celoti ne vidijo – srečajo se šele ob vznožju, je po nepotrjeni verziji načrtoval sam Leonardo da Vinci. Nismo se odločili za preverjanje, ali to s stopniščem res drži. Grad, kate-

rega silhueto so menda pri Disneyu uporabili v risanki Lepotica in zver, smo si ogledali le od zunaj, se še malo sprehodili naokoli – in z gradovi za tokrat zaključili.

V **Giverny**u nas je namreč čakalo nekaj drugega, drugačnega.

Skoraj smo se že prestrašili dolge, dolge vrste pred blagajno, ko se je spet izkazala TA Paršoš. Iz nahrbtnika so se čudežno pojavile že doma natisnjene vstopnice, ki so nam prihranile dobro uro čakanja. Medmrežje, na katerega se pogosto hudujemo, je v takih primerih hudo koristen pripomoček.

V popoldanskem soncu smo se podali med čudovite Monetove vrtove.

Claude Monet (1840-1926) je bil francoski slikar, za katerega je bilo značilno slikanje v naravi, z zajemanjem vseh barvnih odtenkov in učinkov svetlobe v tistem hipu. Tako je isti prizor slikal v različnih svetlobnih in vremenskih razmerah, v različnih letnih časih, obenem pa je kraje in mesta, v katerih je ravno prebival, slikal tudi kot neke vrste dokumentiranja kraja in časa. Po njegovi sliki sončnega vzhoda, imenovani Impresija (vtis), so kasneje tak način slikanja poimenovali impresionizem.

Leta 1883 se je Monet priselil v Giverny, in tam, kjer je prej stal sadovnjak, ustvaril vrt v dveh sklopih. Pred umazanorozna hišo z zelenimi polkni je cvetlični vrt, ki na približno enem hektaru spomladi ponuja pisano preprogo tulipanov, narcis, zvončnic, cvetočih grmovnic in drugega cvetja, nasajenega tako, da tvori različne perspektive, simetrije in barvne kombinacije (z menjavo letnih časov se seveda zasaditve menjajo). Današnja zasaditev ostaja zvesta prvotni in, kdor je kdaj občudoval Monetove slike, jih tukaj lahko vidi »v živo«. Tudi drugi

del, vodni vrt v rokavu reke Ept, z lokvanji, rododendroni, znamenitim japonskim mostom, glicinijami in nasadom bambusa, zavitimi potkami ter klopčami za počitek in uživanje, je bil (in je še) nenehni vir umetniškega navdiha.

Po zadnjem predavanju najmlajše sopotnice smo se brez naglice potopili v pomladni kolaž. Kljub turistom smo začutili mir in spokojnost, si napolnili baterije in s polnimi pljuči zajemali dišeč pomladni zrak. Lepo.

Še hiter ogled Monetove hiše, nekaj fotografiranja in treba se je bilo posloviti. Čakala nas je podeželska vila v **Port Vilez-u**, kjer nam je pikolo vsko natančni lastnik ponosno razkazal, kaj vse je že prenovil, in kaj vse še načrtuje. Pod njegovim budnim očesom si niti slučajno nismo upali pomalicati v sobi, tako da smo si prigrizek privoščili kar na klopčici pred hišo. Še sreča, da nas je lepo grel sonček.

Za večerjo nam je priporočil bližnjo gostilno, kjer pa prijazen in ustrežljiv mini natak kar ni hotel razumeti, da si želimo le nekaj lahkega in nočemo kompletnega menija.

Tako, naša skoraj 1300km dolga pot po Normandiji, Bretaniji in ob reki Loari, ki jih v kompletu ne ponuja nobena druga agencija, je bila že skoraj pri kraju.

Po zajtrku nas čaka le še urica do letališča. Vsi ogledi in zanimivosti so lepo popredalčkani v našem spominu (in na skupno 2400 fotografijah, smo ugotovili doma) in misli so se počasi že usmerjale proti Koroški. Dogodivščin je za nekaj časa konec.

Sem mislila.

Zadnja leta, ko smo v EU, je prav prijetno potovati. Enotna denarna valuta, nič komplikacij na notranjih mejah. Hm. Če pa

v torbi prenašam tri kolobarje francoskega sira, da bi doma ob potopisni predstavitvi pripravil še francoski gurmanski večer, je stvar malo drugačna. Malo bolj zapletena. Vsi so bili že skozi letališko kontrolo, »moj« carinik je pa še vedno brskal po moji potovalni torbici. Hrano bi že lahko nesla, ni problem. Ampak sir nekam sumljivo spominja na plastiko, v katero se vstavi eksploziv. Na, pa je romal v koš. Presneto! A ni škoda!

/medklic: ko letos prebiram tale zapis, dam po dogodkih v Parizu in Bruslju cariniku še kako prav!//

Ampak to še ni bilo vse. Še kar naprej je brskal in obračal vsebino torbice. Le kako bi možki lahko vedel, koliko predalov in predalčkov je v njej (11, sem potem preštela) in kje se odprejo. Pa ni in ni našel nečesa, kar je opazil na rentgenskem pregledu. Tudi jaz nisem imela pojma, kaj išče, dokler na koncu, s skupnimi močmi nisva vendarle odkrila še zadnjega žepka, kjer so bili shranjeni izposojeni ključi za ljubljansko stanovanje. In na njih pripet velik odpiralčak za pivo! Vsa moja sopotniška posadka se je ob vsem skupaj izdatno zabavala, meni je bilo pa še vso pot do pristanka v Italiji pošteno vroče.

Dodobra ohladila sem se šele naslednji dan v naši prestolnici, kjer sva v francoski trgovini našla prav take sire, kakršne so mi zaplenili na letališču, za po vrhu so imeli pa še originalni cidre. Francoska večerja na Koroškem torej vseeno bo!

Bien. Le journe et fini et nous some tres contentes de tous nous experionces.

E ptetre – France, au revoir l'anee prochaine.* (Če je kaj narobe – tole je tista zaprašena srednješolska francoščina.)

Ida Paradiž

*Dobro. Potovanje je končano in zelo smo zadovoljni z vsem, kar smo doživeli. In morda – Francija, nasvidenje prihodnje leto.

Mežičarji od tu in tam

V prejšnji številki smo zaključili z rubriko Mežičarji po svetu. Tokrat uvajamo novo, ki bo predstavljala naše bivše krajane z zanimivimi poklici in dosežki, take, ki so nekaj časa v Mežici živeli in se z njo še vedno čutijo povezane, pa morda še koga, ki prebiva v tujini in od tam naš kraj in razmere vidi malo drugače kot mi.

Tišina, snemamo!

PRVA, KI SMO JO POVABILI, DA NAM POVE KAJ ZANIMIVEGA O SVOJEM DELU, JE MOJCA GOROGRANC PETRUSHEVSKA.

Kreatorka maske, kot je njen strokovni naziv, je poklic, ki ni prav pogost.

Učenje oblikovanja maske in frizur pri Alenki Nahtigal (učenci tedanje najbolj znane jugoslovanske oblikovalke maske, Berte Meglič), tečaji o oblikovanju zgodovinske ter gledališke maske, specialnih efektov in prostetike (umetnih delov telesa), šolanje v Angliji ter neprestano nadgrajevanje znanja, so bili temelj Mojčinega sodelovanja pri celovečernih in kratkih igranih filmih, pri katerih je samostojno oblikovala masko ali pri tem asistirala. Sodelovala je tudi z modnimi fotografi in snemalci reklamnih spotov.

Rezultat izobraževanja in dela so prestižne nagrade za najboljšo masko: dve zlati Areni (za Kino Lika – leta 2008 in Ljubav ili smrt – leta 2015) ter Vesna (za Inferno – leta 2014).

Veseli me, da si je kljub temu, da je pravkar v Makedoniji, sredi intenzivnih priprav na makedonsko-slovensko koprodukcijo, katere snemanje se bo pričelo poleti, Mojca vzela čas

in odgovorila na moja rado-vedna vprašanja.

Kako bi predstavili sebe in svoje delo?

Samostojno kariero sem začela v Sloveniji, s filmom Stereotip režiserja Damjana Kozoleta.

2002 me je Damjan povabil tudi k sodelovanju pri filmu Rezervni deli, ki je bil v tekmovalnem programu Berlinskega filmskega festivala, kar je velik uspeh za slovenski film. Ta projekt mi je omogočil sodelovanje s

Mojca Gorogranc Petrushevska

priznanimi ex YU režiserji, kot so: Rajko Grlić, Dalibor Matanić (film Zvizdan je dobil nagrado žirije na Cannes film festival 2015), Teona Mitevska, Vladimir Blaževski, Srdjan Vuleti; pa Christi Puiiu, romunski režiser kultnega filma The death of mr. Lazarevski, s katerim sem sodelovala pri njegovem zadnjem filmu Sierranavada, ter

seveda sodelovanje s priznanimi slovenskimi režiserji: Miha Hočevar (Gremo mi po svoje 1. in 2. del), Vinko Moederndorfer, Martin Turk, Klemen Dvornik, Matevž Luzar, Miha Knific.

V svoji karieri sem sodelovala pri 38 celovečernih igranih filmih ter mnogih kratkih filmih.

Na teh projektih sem oblikovala masko za poznane igralce kot so Almodovarjeva zvezda Victoria Abril, Miki Manojlović, Ivo Gregurevič, Labina Mitevska, Peter Musevski, Marko Mandić,

Mojca Gorogranc Petrushevska in Miki Manojlović

Sebastjan Cavazza ter mnogi drugi odlični slovenski igralci in igralke.

Delo maskerja je zelo naporno in odgovorno delo, saj vedno prvi pridemo in zadnji odidemo. To je na nek način tudi psihološko odgovoren poklic. »Maska« je prostor, kjer se igralci pred filmskim setom še zadnjič uspe-

jo sprostiti in pripraviti na svojo vlogo ter naporen filmski dan.

Kakšen je vaš stik z igralci – so zvezdniški, vzvišeni ali spontani in »normalni«?

Imam srečo, da se z igralci odlično razumem in smo v dobrem profesionalnem in prijateljskem odnosu. Delo z igralci je zelo zanimivo. Kot masker si stalno v njihovi bližini, moraš jim biti v pomoč in nikakor v napoto.

Na splošno je snemanje filma zelo specifičen proces, ki od vseh

sodelujočih zahteva ogromno elana in pozitivne energije. Ker preživimo skupaj kar nekaj mesecev, postanemo kot velika družina. V času snemanja privatnega življenja skoraj ni, saj si na snemanju od 10 do 14 ur dnevno. Je pa to edinstven in zame nezamenljiv občutek.

Veliko ljudi ima pomisleke glede

poznanih ljudi. Moje izkušnje so samo pozitivne, najbolj poznani in cenjeni ljudje v svetu filma so najbolj normalni in super ljudje, s katerimi se lahko pogovarjaš o vsakdanjih stvareh in se od njih tudi veliko naučiš. So zelo disciplinirani in odlični prijatelji in sodelavci.

Kaj uporabljate pri svojem delu?

Za svoje delo uporabljam profesionalni make up, ki ga večino ma naročam iz Londona. To so specialni materiali, ki so prilagojeni za filmsko kamero.

Prosim za kratek opis vašega sodelovanja pri določenem projektu.

Proces mojega dela se začne pri razgovoru z režiserjem. Vsak režiser ima svojo vizijo, kako bodo izgledali liki v njegovem filmu. Moja naloga je, da izpolnim njegovo vizijo in pri tem dodam

tudi svoj pečat, stil. Začnejo se »probe« maske z igralci, kjer seveda upoštevamo tudi njihove predloge.

To je dolgotrajen proces, kateremu sledi »proba« s kamero in zadnje finalne odločitve. Do prvega snemalnega dne morajo biti stvari dogovorjene in potrjene. Ko se začne snemanje, pa je zelo pomembno, da se pazi na kontinuiteto, saj se film ne snema tako, kot je na koncu zmontiran. Lahko se zgodi, da prvi snemalni dan snemamo konec filma, nekje v sredini začetek; danes, kako igravec vstopi v prostor in čez 14 dni, kako iz prostora odide. Ker ima v času snemanja režiser zelo odgovorno delo z igralci, je moja naloga, da pazim, da ne bi prišlo do napak v izgledu igralcev v določenih scenah.

Za marsikoga je vaš poklic kot Indija Koromandija: ukvarjati se z ličili in oblačili, potovati,

gibati se med znanimi ljudmi ...

Ker delam tudi veliko projektov, ki so slovenske koprodukcije, je moje življenje zanimivo in večkrat tudi precej naporno, saj dejansko živim s kovčkom v roki. Pakiraj in razpakiraj, iz enega mesta v drugo, iz hotela v stanovanje. Zanimivo, ampak verjemite, na trenutke tudi zelo utrujajoče življenje.

Kaj počnete v prostem času? In – kakšna je prva asociacija, če rečem: Mežica?

Prosti čas poizkušam čim bolj kvalitetno preživeti s svojo družino ter seveda še vedno zelo rada pridem domov, v Mežico, kjer me mamina juhica vedno pogreje in napolni z energijo.

Kaj bi svetovali nadobudni najstniki ali najstniku, ki bi hotel/a po vaši poklicni poti?

Vsem mladim Korošcem, ki želi-

jo ustvarjati na področju kulture in se prebiti v filmsko industrijo, svetujem, da se nikakor ne ustrašijo. Pot je težka in zahteva veliko potrpljenja in pozitivne energije, ampak Korošci smo tako ali tako poznani po tem, da smo trmasti in če je treba, gremo z glavo skozi zid (tako vsaj pravi moj mož Bobe). Na tem mestu ne smem pozabiti omeniti treh Korošic, ki so zelo uspešne ženske v filmskem svetu. To so igralka Pia Zemljič ter režiserki Barbara Zemljič in Sonja Prosenc, s katerimi sem tudi sama uspešno sodelovala.

Mojci se zahvaljujem, da nam je omogočila pokukati v zakulisje snemanja filmov, tale članek pa naj zaključim z njeno mislijo:

Vztrajnost, želja in samodisciplina so eni glavnih dejavnikov, da v življenju dosežeš to, kar si želiš!

Ida Paradiž

Perspektivna športnica

Saša Mencinger

V MEŽICI ŽE DOLGO ČASA NIMAMO BAZENA, PA SE MED MLADIMI V NAŠEM KRAJU KLJUB TEMU NAJDEJO IZJEME, KI TRENIRAJO PLAVANJE PRI PLAVALNEM KLUBU FUŽINAR. ENA OD NJIH JE SAŠA MENCINGER, KI JE NASE OPOZORILA NA NEDAVNEM ZIMSKEM DRŽAVNEM PRVENSTVU SLOVENIJE.

Si ena izmed redkih v Mežici, ki trenira plavanje. Kako to, da si se odločila za ta šport in kako dolgo že treniraš?

V 2. razredu smo imeli plavalni tečaj, po zaključenem tečaju pa so me trenerji

povabili na preizkušnjo. Ker mi je bilo všeč, sem vedno več trenirala in začela dosegati dobre rezultate. Treniram že šesto leto.

Pred nedavnim je potekalo zimsko državno prvenstvo Slovenije v Mariboru. Tam ste plavalci dosegli kar nekaj odmevnih rezultatov. Ali nam opišeš tvoje rezultate na tem tekmovanju?

Na državnem prvenstvu v kategoriji kadetinj sem bila 4. na 100 m prsno in 50 m prsno. Na žalost sem 3. mesto zgrešila le za 3 stotinke. V štafeti 4x100 m mešano, 4x100 m prosto in 4x200 m prosto smo bile

državne prvakinja v kadetski kategoriji.

Kaj pa še tvoji ostali rezultati in uspehi?

Na zadnjih tekmovanjih pred državnim prvenstvom sem v kategoriji kadetinj dosegla naslednje rezultate: Radenci: 4x50 m prosto štafeta 1. mesto, 100 m prosto 1. mesto, 50 m prsno 1. mesto, 100 m prsno 2. mesto, 50 m prosto 2. mesto, 100 m mešano 2. mesto. Poleg tega sem dobila nagrado za najboljšo plavalko na tekmovanju.

Kranj: 50 m prsno 1. mesto, 100 m prosto 1. mesto, 100 m prsno 1. mesto, 50 m prosto

2. mesto, 50 m delfin 2. mesto. Poleg tega sem dobila pokal za največ doseženih točk.

Plavalni klub Fužinar ima v svojih vrstah odmevna imena, ki v plavalnem svetu veliko pomenijo. Ali je mogoče kdo od njih vaš vzornik oziroma kdo je vaš vzornik?

Da. To je Damir Dugonjič. Rada bi bila tako uspešna, kot je on.

Pri plavanju poznamo več disciplin in dolžin. Katera je tvoja najljubša disciplina in na katere razdalje najrajši tekmuješ?

Moji najljubši disciplini sta prosto in prsno, prosto 50 m, 100 m, 200 m in 800 m, ter prsno 50 m, 100 m in 200 m. Zato, ker pri teh disciplinah dosegam najboljše rezultate.

Kolikokrat na teden imaš treninge in kakšne razdalje plavate na posameznih treningih?

Treninge imam vsak dan, razen nedelje, poleg tega pa še trikrat na teden zjutraj.

Na vsakem treningu preplavamo 6 do 7 km, različne tehnike in različne vaje. Zjutraj pred poukom pa imam fitness.

Trenutno obiskuješ 8. razred OŠ Mežica. Kako uskladiš vse treninge in tekmovalna z delom v šoli?

Ko pridem iz šole domov, če imam čas, naredim nalogo, se najem in grem na trening. Trening traja približno 2 uri. Ko pridem domov pa se začnem učiti in

postorim, kar je potrebno za šolo.

Kaj so tvoje želje v tekmovalni karieri?

Moja prva želja v športni karieri je, da naredim normo za reprezentanco, za katero mi manjka le nekaj sekund, nato pa se nekoč vidim na olimpijskih igrah.

Kaj pa čas za prijatelje in fante?

Časa za prijatelje čez teden res nimam, ker imam preveč dela s šolo in treningi, najdem pa čas med vikendom in med počitnicami. Časa za fante pa mi ne ostane, ha ha ha ...

Želim ti še veliko športnih uspehov.

Damir Ocepek

Mežičarju bronasti znak Civilne zaščite

Ob mednarodnem dnevu Civilne zaščite je bila 1.3.2016 v Kongresnem centru na Brdu pri Kranju osrednja državna slovesnost. Med prejemniki bronastega znaka CZ je tudi zunanji strokovni sodelavec za Zaščito in reševanje Občine Mežica **g. Nenad Donau**, univ.dipl.var., spec..

Priznanje je prejel na regijski prireditvi v Podvelki, 3. 3. 2016, katere sta se udeležila tudi župan Občine Mežica g. Dušan Krebel in poveljnik CZ Občine Mežica, g. Igor Pšeničnik.

30 dni za 30 srečanj

Četrtošolci in petošolci ter razredničarke Meta, Gordana in Polona smo se v mesecu decembru vključili v AKCIJO društva za promocijo humanitarne dejavnosti – HUMANITARČEK – 30 DNI ZA 30 SRČNIH DEJANJ – s katerimi smo prebudili človečnost v sebi in drugih in obudili tista drobna dejanja, ki ločijo male ljudi od velikih ...

Vsako jutro je bilo na spletni strani društva objavljeno eno dobrodelno dejanje, ki smo ga vsi sodelujoči tisti dan izvedli.

In kaj je to bilo?

- Nekomu smo povedali, da ga imamo radi.
- Vsak je opravil tri majhne stvari (posodil radirko, poklical babico ...).

- Nekoga smo objeli, se stisnili k njemu in mu dali »lubčka«.
- Pobrisali prah, pospravili kuhinjo, posesali dnevno sobo ...
- Odpovedali smo se majhni razvadi (čokolada, bomboni).
- Prijateljem smo podarili sadje.
- Za Barbarin sejem smo izdelali božično-novoletna darilca, ki smo jih prodali, denar pa namenili za učence v letni šoli v naravi.
- Igrali smo se z bratcem, sestro, s sosedovimi otroki.
- Izogibali smo se grdim besedam.
- Poskrbeli smo za hišne ljubljence.
- Naredili za otroka dobro delo.
- Zbrali smo nekaj stvari za otroke in odrasle.
- In še in še ...

Bili pa smo tudi SKRITI BOŽIČEK BREZDOMCU. Prejeli smo namreč pismo brezdomca, takšno kot ga je napisal sam – okorno, neposredno, a pristno. Po svojih zmožnostih in ob pomoči staršev smo mu izpolnili želje, priložili prijazno pismo ter vse skupaj zavili v darilni papir in paket dostavili društvu. Namen akcije je bilo preprosto objeti svet – v čarobnem decembru stisniti k sebi najbližjega ali popolnega tujca ter mu zaželeto lepe praznike. Res smo še majhni, a smo pripravljeni pomagati. In to smo naredili preprosto zato, ker verjamemo v dobro ... Hvala vsem za podporo in dobro odzivnost.

Polonca Bivšek

Kdo so Črički in Katrce?

Eden izmed primerov dobre prakse sta na naši šoli zagotovo interesni dejavnosti Črički in Katrce, pod vodstvom Polonce Bivšek in Renate Ravšer.

ČRIČKI so folklorna dejavnost s katero si prizadevamo ohranяти kulturno dediščino skozi igro, besedo, pesem in ples. Pri otrocih spodbujamo ustvarjalnost, v besedi pa ohranjamo narečje. Da se resnično preselimo v čase iz preteklosti, si oblečemo folklorna oblačila, ki so močno povezana z našim

krajem in utripom življenja ter šolanja, saj so bila zašita glede na fotografije iz let 1909 – 1912.

Danes so člani skupine najmlajši šolarji – prvošolčki, želja pa je, da se skupino, s seveda novimi člani, popelje vse do tretjega razreda.

KATRCE – to so pa dramska skupina, ki ima zelo podobne cilje, le da se njihov program prepleta z dramatizacijo, skeči in zgodbami iz preteklosti ali sodobnosti. Člani so tudi nekoliko

starejši, a še vedno pripravljeni ohranяти in širiti ljudsko izročilo. Nekoč so bili Črički, zdaj so Katrce in od vsega začetka nas povezuje harmonika, s katero nas razveseljuje Florijan Ladinik.

Posebej je treba omeniti trenutno največkrat odigrano igro »Knaparija«, ki jo je že pred leti za šolo napisal koroški kulturnik Mitja Šipek. Znova smo jo postavili na noge in ob 350 letnici rudarstva je postala nepogrešljiva prav na vsakem odru.

Črički in Katrce veliko sodelujemo, saj skupaj oblikujemo kvalitetnejši program.

Ponosni smo, da se znamo in zmoremo vsako leto povezati z društvi v kraju in širše, da širimo medgeneracijsko sode-

lovanje in da vedno znova razveseljuje-
mo ljudi okrog sebe.

Otroci, le tako naprej!

Ljudsko izročilo je lahko tudi zabavno.

Prinese nam številne izkušnje

in različne poglede na svet.

A hkrati nas bogati in se v nas razrašča,
dokler nekega dne ne spoznamo,
kaj imamo.

Polonca Bivšek

Projekt 350 let rudarstva, **KI JE POTEKAL V VRTCU MEŽICA**

V vrtcu že kar nekaj let razvijamo temo rudarstvo, saj predstavlja velik del me-
žiške zgodovine. V letošnjem šolskem
letu smo si temo zastavili kot projekt, v
katerem so sodelovale vse skupine otrok
in tako obeležili 350 let rudarstva v Me-
žici.

Prek projekta smo spoznavali, kakšno je
bilo rudarjevo življenje in delo, kako so se
ljudje oblačili, družili, zabavali, kako gojili
prijateljske odnose, kakšno orodje, pripo-
močke so uporabljali, s katero hrano so
se prehranjevali.

Ob doživetju teme v rovu ali igralnici so
otroci imeli možnost spregovoriti o svojih

čustvih, občutkih. Družili so se z ljudmi,
ki so dejansko delali v rudniku in so nam
posredovali svoje izkušnje.

Svojo domišljijo so razvijali ob srečanju z
bajeslovnim bitjem – Perkmandelcem.
Vse, kar so otroci ob raziskovanju rudarje-
vega življenja in dela doživeli, izkusili, so
likovno upodobili.

Projekt smo zaključili s skupnim družen-
jem s starši ter ogledom razstave otroških
umetnin.

Razstava je simbolično predstavljala vož-
njo z vlakom v rov. Na samem začetku je
bila postavljena maketa Pece in rudnika.

Sledila je umetniško dodelana vožnja
skozi temo v rov ter prihod v rudnik s sli-
kami rudarja in njegovega dela. Ob tem
nismo pozabili na rudo, minerale, kapni-
ke, karbidovko in Perkmandelca. Ustvar-
jali smo ob branju zgodbe o rudarju Fran-
ciju. Domišljijiski otroški možgančki pa so
si izmislili zgodbo o rudarju Eriku.

Hvala vsem, ki ste nam ob izpeljavi pro-
jekta pomagali s svojimi idejami, spodbu-
dami, lastno kreativnostjo.

Srečno!

Koordinatorica projekta
Štefka Kuserbanj

USTVARILI SMO KNJIGO RUDAR ERIK

V okviru projekta »350 let rudarjenja v Mežiški dolini«, smo se z otroki veliko pogovarjali o življenju in delu rudarjev nekoč. Prebirali smo pripovedke nekdanjih rudarjev, obiskali smo Obirske jame, se z dedkom podali peš del poti po rovu, na obisk smo povabili dedka rudarja, si ogledali rudarjevo stanovanje, se za rudarje igrali ter svoja doživetja likovno upodabljali. V igralnici smo si pripravili pravo rudarsko malico, nagajivi Perkmandelj pa nam je »ukradel« klobase.

Porodila se je ideja, da skupaj ustvarimo zgodbo o rudarju. Poimenovali smo ga Erik. V zgodbi se prepletajo pretekle izkušnje in znanje otrok ter novo pridobljeno znanje. Odločili smo se, da našo zgodbo obogatimo tudi z ilustracijami. Na pobudo nekaterih deklc smo jo tudi zapisali in nastala je prava knjiga, ki smo jo z veseljem in ponosom predstavljali našim obiskovalcem in prijateljem.

Zelo hvaležni smo lanovi mami Jasni, ki je našo knjigo oblikovala za tisk. S ponosom in veseljem prebiramo svojo slikanico, ki smo jo podarili tudi našemu županu Dušanu Kreblu in predsedniku države Borutu Pahorju.

Zgodbo predstavljamo tudi vam in verjamemo, da vam bo všeč!

Romana Šepul

NEKOČ JE ŽIVEL RUDAR ERIK ... in priče so se nizati povedi:

- Ian: Erik je iskal rudo v najbolj temni jami pri Špicparkeljcu. In nekoč jim je ukradel hrano.
- Neli: Rudarji so našli kapnike.
- Urh: Iskali so minerale.
- Mojca: Iskali so svetleče kamne.
- Aneja: Enkrat so našli take svetleče kamne, pol pa so našli take, ko se ne svetijo.
- Nel: Rudo.
- Neli: Erik, Lovro in prijatelji so kopali zelo globoke luknje.
- Anamarija: Škratu so nastavili hrano, da jim ne bi ukradu malce.
- Jaka: Škratek je imel čarobno kapo.
- Brina: Rudo so potiskali na vozičkih.
- Anes: Rudarji so našli tako velko luknjo in niso mogli v luknjo. Erik je padel v njo. Udaril se je.
- Anastasija: Padel je na njega kapnik.
- Maša: Prijatelji so mu pomagali iz luknje.
- Neli: Z vrstico.
- Leon: Perkmandelj jim je začaral hrano.
- Ian: Ko so sledili škratkovim sledem so našli čaroben otok. Tam je bila človeška ribica.
- Neli: Našli so človeško ribico in so jo ven dobli.
- Urh: Dali so jo v bolj tk mali akvarij.
- Leon: V jami globoko so jo dali v vodo.
- Anamarija: Pa poklicali so se po imenu.
- Javor: Pol so pa z vlakom ven šli.
- Urh: Bil je vesel, pa tudi težek dan.
- Dorian: Bili so srečni.
- Ian: Šef jih je čakal - dal jim je značko.
- Urh: Rudarsko značko!
- Mojca: Zato, ko so rešli Erika.
- Ian: Pa tud Erik je dobil značko.
- Ožbi: Rudar Erik in prijatelji so šli domov.
- Tinkara: Pol so pa šli rudarji malo v postlo počivat, da si spočijejo.
- Anže: Žena je v hiši kuhava.
- Patrick: Rumeno župo in kekse.
- Sven: Pa tudi otroki, punce, niso smeli v šolo, ko so mrle pomagat kuhat.
- Tia: Pol so kosilali.
- Luka: Erik in otroci so šli drve sekat.
- Vsi: Srečno!

Ogled glavnega mesta in **OBISK PREDSEDNIKA Republike**

Z otroki, ki obiskujejo naš vrtec, kar nekaj časa preživimo na prostem. Strokovne delavke vrtca zagotovo veseli, kadar kateri izmed otrok kaj opazi, na to opozori in če se ob tem razvije dejavnost, je to zagotovo bogata izkušnja za vse, saj prihaja iz otrok.

Zgodilo se je, da je posameznik ob sprehodu mimo šole opazil zastavo, kar je pripeljalo do pogovora med otroki, kasneje pa do spoznavanja mežiške zastave. Sledilo je raziskovanje pomembnih institucij v kraju ter opazovanje potoka, reke, gore in hribov, ki obdajajo Mežico in jih ne nazadnje prepoznamo tudi v grbu mežiške zastave. Otroci so ob tem spoznali tudi funkcijo uradnih oseb v kraju, poleg policista tudi ravnatelja in župana.

Nato smo spoznavali simbole naše države, znamenitosti glavnega mesta in vlogo predsednika republike.

Najzgodnejše učenje poteka na izkušnjah, zato smo se odločili, da otroke tudi letos popeljemo na krajši ogled glavnega mesta ter tako v živo doživimo tisto, o čemer smo se prej pogovarjali. Tako smo si v Lutkovnem gledališču ogledali predstavo Gugalnica za vse, se udeležili ogleda predsedniške palače, se pogovarjali s predsednikom republike, mu zapeli rudarsko pesem Luč izginja, katera ga je tako navdušila, da smo jo zapeli še na protokolarnem dogodku, predaji častnega pokroviteljstva predsednika republike organizatorjem in ambasadorjem teka Wings for Life. Predsednik republike je namreč edini predsednik na svetu, ki

že drugo leto zapored prevzema častno pokroviteljstvo nad tem dogodkom. Uživali smo ob ogledu palače, njegove pisarne in se z njim fotografirali.

Ko smo imeli trebuščke ustrezno napolnjene smo se podali na ogled Šušarskega mostu, zgradb ob Ljubljani, Tromostovja, Prešernovega kipa, Zmajčkovega mostu, tržnice in se z vzpenjačo povzpeli na grad ter si ogledali Ljubljano še iz perspektive od zgoraj navzdol. Potem smo se utrujeni in polni lepih vtisov odpeljali domov.

Zahvaljujemo se vsem, ki nas ob takšnih dogodkih podpirate, nam zaupate in verjamete v nas.

Štefka Kuserbanj

Superbice gredo v penzijo

Za razliko od tistih, ki upoko-jitev smatrajo za čas počivanja in brezdelja, so mežiške bice polne energije. Mislim seveda na čisto posebne bice – lutkarice, ki so se, kljub temu, da njihova skupna starost presega 400 let, z lutkarstvom pričele na pobudo Silve Polajnar ukvarjati leta 2003.

Da bi ideja kar najbolje zaživela, je Silva k sodelovanju povabila še Vančo Škrjanec. Ena in druga sta nekaj izkušenj s tega področja že imeli. Prva se je z lutkami seznanila v vzgojiteljski šoli, druga pa v službi – v Vrtcu Mežica. *Debela repa* je bil naslov

prve lutkovne igrice v kateri je Vanča sodelovala, potem pa 20 let nadgrajevala svoje znanje na seminarjih. Oblikovalka lutk, scenografka in kostumografka Breda Varl, 7 let direktorica Lutkovnega gledališča Maribor ter Tine Varl, lutkar, pobudnik nastanka Lutkovnega

gledališča Maribor in 18 let njegov umetniški vodja in direktor, sta prihajala na Koroško predavat o lutkarstvu in izdelavi lutk. Med leti 1970 in 1990 so tako pripravili veliko predstav, če pa v Mežici lutkovne skupine ni bilo, se je Vanča pridružila lutkaricam v

ravenskem vrtcu. Zato je bila kar prava za uspešni zagon lutkarske skupine pri Društvu upokoencev Mežica.

Prav je, da naštejemo vse, ki so pri Superbicah sodelovale: Erika Krumpačnik in Justina

Prvi nastop je bil že leta 2004, ko so v vrtcu in nato še v šoli zaigrale igrico Jane Milčinski – Strahec. Po predstavi je za male gledalce sledila še delavnica izdelave lutk. S Strahcem so s skupno 12 predstavami gostovale tudi drugod.

zahvaljujejo.

Scena je morala biti funkcionalna: njeno prenašanje, postavljanje, obračanje in morebitna ponovna uporaba so morali biti resnično dobro premišljeni, da se,

Mežice pri nošenju rade volje na pomoč priskočil Roman Kamnik, ki jih je na nastope širom Slovenije prevažal s svojim kombijem. Tudi njemu najlepša hvala.

Lutke, ki so jih uporabljale,

Keber sta bili zraven prvo leto, Leopoldina Šegel je sodelovala do leta 2011, Jožica Permanšek, Erika Žagar in Anica Matkovič pa so lutkarice, ki so vztrajale vse do danes. Nobena, razen pobudnice Silve in izkušene lutkarice Vanče, se z lutkami ni ukvarjala nikoli prej! Bile so popolne amaterke, ki so se skupini priključile iz občutka, da kljub upokojitvi v sebi nosijo še veliko energije, ki jo bodo skozi lutkovne igrice lahko posredovale mladim in malo manj mladim gledalcem.

Ime BICE so si nadele sponzoro, ker so pač tudi v resnici bile bice. Z uspehi, ko je rasla tudi njihova samozavest, so ugotovile, da so kljub amaterstvu pravzaprav super. In tako so ta pridevnik dodale prvotnemu imenu in od tedaj nastopale kot SUPERBICE IZ MEŽICE.

Naštejmo še ostale igrice: *Strahcu* so sledile: *Snežak korenjak*, *Papagaj Bučko*, *Sovič Oka*, *Sapramiška*, *Hiša tete Barbare*, *Zajčkova hišica*, *Kdo bo zmagal*, *Izgubljena veverica*, *Snežak išče ženo*, *Sanje o čisti deželi* in ob koncu, letos, še enkrat *Zajček išče mamo*.

Kot najbolj izkušena je bila Vanča zadolžena za izbiro in priredbo besedila, pa za režijo, zamisel za sceno in izdelavo lutk, za dogovarjanje za nastope, skratka – poskrbela je za vse, da je bila predstava uspešna. Anica pa je skrbela za stike izven Koroške (nastopale so tudi v Mb, Lj, Slovenskih Konjicah ...).

Po Vančinih zamislih so pri izdelavi scene sodelovale prav vse. Za osnovna ogrobdja jim je pa priskočil na pomoč Štefan Lindenbaum, ki se mu ob tej priliki še enkrat od srca

same ženske, z njo niso preveč mučile. Še posebej, ker so vsa leta vadile v Vrtcu, ki jim je prijazno odstopil tudi kletni prostor za shranjevanje rekvizitov, scene in lutk. A vsakokrat posebej je bilo treba sceno po strmih, zavitih stopnicah prinesiti iz kleti in jo postaviti za vajo, ali pa natovoriti v kombi za prevoz na nastop. Po koncu vaje ali nastopa je bilo seveda treba vse skupaj spet razstaviti in pospraviti v klet. Tako je bilo ukvarjanje z lutkami ne le trening spomina, koordinacije gibanja, sodelovanja med igralkami, umetniškega izražanja ob oblikovanju scene in električarskih del ob rokovanju z reflektorji, ampak tudi redna vadba za vzdrževanje telesne aktivnosti in moči, ki sta v zrelih letih še kako pomembni. No, to je pa tudi treba povedati, so rekle Bice, da jim je pri gostovanjih izven

se imenujejo JAVAJKE. Te se, pritrjene na palice, vodijo od spodaj. Zato so na moje vprašanje, če so si pri besedilu kdaj pomagale s »šmuglci«, prilepljenimi na ozadje scene, odkimale. Rokovanje z lutkami, ki nekatere (medved, lisica) tehtajo tudi do 2kg in koordinirano gibanje lutk in lutkaric sem in tja za zaslonom, zahteva popolno koncentracijo in niti slučajno ne moreš vmes brati še kakega besedila. So si pa prišepnile med seboj, če je slučajno kateri zmanjkalo niti. Delo z javajkami je fizično zelo naporno, saj morajo biti roke ves čas dvignjene. Boleče roke in vratovi so bili tako redni spremljevalci intenzivnih vaj in nastopov.

V času svojega lutkarskega udejstvovanja so odigrale le dve igrici, v katerih se je

videlo tudi njih. So se pa pred in po predstavi vedno družile z gledalci in jim omogočile, da so se pobliže seznanili z lutkami, jih prijeli, pobožali.

Ne, o tem, da bi kdaj pripravile tudi kako lutkovno

bo nabiral prah.

Študij vsake nove igrice se je potem, ko jo je Vanča izbrala in prilagodila, začel z učenjem besedila. Pri tem so doma priskočili na pomoč tako moške kot otroci in vnuki.

predstavo v koroščini, ali tako, posebej za odrasle, nikoli niso razmišljale. Pa saj tudi otroške igre v sebi nosijo sporočila, ki veljajo prav za vse, tudi za odrasle, če jih ti le znajo in hočejo razbrati, so poudarile.

Prav vse lutke so še vedno shranjene v vrtcu. Nekatere so nastopale v eni, druge v večih predstavah. Sploh na začetku je bilo z njimi veliko dela, saj jih je bilo treba narediti tudi po 13. Kot že rečeno, jih je vse izdelala Vanča. Iz česa? Nekaj materiala je bilo treba kupiti, precej pa se ga je našlo kar doma – in je Vanča reciklirala že davno prej, preden je to postalo moderno.

Po zaključku delovanja bodo Bice vse rekvizite, scene in lutke prepustile vrtcu. Z željo in upanjem, da se na njih ne

Sledile so govorne vaje v Domu upokojencev, za vaje na sceni je bil pa tam strop prenizek, zato so se preselile v vrtec in igrico do konca izpilile tam.

Za novo predstavo so porabile tudi do 40 vaj po 2 uri, potem pa so s posamezno igrico imele tudi po 40 predstav na leto – največ leta 2012, ko so nastopale kar 67x! Najbolj zasedene so bile običajno v marcu, aprilu in maju, pa seveda v decembru, ko so se nastopi kar vrstili. In če so se lutkarice prej zahvalile za pomoč pri sceni in prevozu, naj tale zahvala velja njihovim družinam, ki so najprej pomagale pri učenju besedila, potem pa potrpežljivo prenašale njihovo odsotnost.

Med drugimi so odigrale štiri igrice Svetlane Makarovič, ki so jo za dovoljenje

prijazno zaprosile s pismom. Današnjemu času primerno, ekološko naravnano igrico Sanje o čisti deželi pa je avtorsko podpisala Vanča Škrjanec. Bice pravijo, da so to predstavo igrale najraje od vseh, pa tudi odziv publike je bil največji.

Uspešnost vsake predstave se je pokazala šele z odzivom otrok. Kljub vloženemu trudu Bice do prvega nastopa z novo igrico niso vedele, kakšen bo odziv. Zato pa so bili neprecenljivi trenutki, ko so se malčki popolnoma vživeli v dogajanje, sodelovali, se smejali ali bali, na koncu pa gromko zaploskali in objeli nastopajoče Bice. (»Pri nas pa »bice« rečemo ovcam«, je ob tem na uho pošepetal malček z Dolenjske.) Še posebej pri *Zajček išče hišico*, s katero bodo Bice nastopale še letos, so se otroci tako vživeli, da so jih nemalokrat morale čakati, da so s predstavo sploh lahko nadaljevale.

Najtežji sta se mojim sogovornicam zdeli predstavi Sovica Oka in pa Hiša tete Barbare, ko je bilo na sceni tudi po pet lutk istočasno in so morale biti lutkarice resnično pozorne, da so uskladile gibanje in govor. Še posebej po letu 2011, ko je skupino zapustila Poldika, je bilo naporno, saj je vsaka morala igrati več vlog oziroma voditi več lutk.

Na regijskih tekmovanjih so se predstavljale izven tekmovalnega programa. Kljub temu je strokovna žirija tudi o njihovi predstavi podala svoje mnenje. Običajno v obliki navdušenja in pohvale njihovem entuziazmu in predanosti. »Pa saj ste prave profesionalke!« je bil

eden izmed komentarjev strokovnjaka.

Vsako leto so se udeleževale tudi Festivala za 3. življenjsko obdobje v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Pravih naslednikov zaenkrat ni. Pred časom je lutkarska skupina delovala na osnovni šoli, zdaj je ni več. Zato si Bice želijo, da bi lutke, ki čakajo v kleti vrtca, čim prej dočakale nove, mlajše lutkarice, ki bi jih znova in znova z veseljem oživile ter ponesle med otroke.

Otroci namreč lutki verjamejo, je poudarila Vanča, jo ubogajo, a ji obenem manj zamerijo kot resnični osebi. A kljub temu, da vsaka igrlica prikazuje življenjske situacije in v sebi nosi neko pozitivno sporočilo (pa naj bo to: kako premagati strah, kako pomembno je pomagati drugemu ali sodelovati, razumeti drugačnost ali paziti na okolje, kako pomembna sta dom in prijateljstvo), ni treba pretiravati v pridiganju in pretiranem poudarjanju pridnosti. Lutke – in otroci – morajo biti včasih tudi malo žleht, je pribila Vanča.

Superbice so se torej nepreklicno odločile, da grejo po letošnji sezoni resnično in dokončno v penzijo. Tisti mali in veliki, ki smo jih kdaj gledali, jih bomo pogrešali.

Njim pa bodo poleg dveh priznanj DU Mežica in leta 2013 podeljen Zlati grb Občine Mežica v spominu in srcu ostali navdušeni otroški obrazi, iskric v njihovih očeh in vsa kipeča energija, ki so jo ob vsaki predstavi ne le dajale ampak tudi prejemale od svojih malih gledalcev.

Ida Paradiž

NAŠ POET – NAŠ VZORNIK

*Sim dolgo úpal in se bál,
Slovó sim úpu, strahu dal;
Sercé je prásko, sréčno ni,
Naráj si úp in strah želi.*

Leto je spet naokoli. Tako kot lani, smo se člani upravnega odbora našega društva, odločili, da obudimo spomin na našega največjega poeta – Franceta Prešerna.

Glede na lanski odziv članstva smo bili tokrat prijetno presenečeni, saj se je zbralo dosti več tistih, ki jim ni vseeno, da bi ta dan odšel v pozabo.

Kot vedno, je program povezovala ga. Draga Simetinger – predsednica za kulturo pri nas.

MPZ Viharniki je zapel našo himno – Zdravljico, na katero smo zelo ponosni. Besedo je prevzel predsednik g. Jožef Libnik in pozdravil navzoče.

O Francetu Prešernu je bilo povedanih že veliko besed, zato sem v kratki predstavi orisala nekaj o njegovi neuslišani ljubezni, njegovem prijatelju Matiji Čopu ter o njegovi dobroti in srčnosti, saj je vse, kar je imel, dal drugim. Prav bi bilo, da bi se po njem zgledovali tudi mi in ne stremeli samo za materialnimi dobrinami.

V nadaljevanju programa je pevska skupina Gorna pod vodstvom pevovodje ge. Klavdije Freidl zapela tri pesmi. Nato je predsednik omenil

dva naša literata, žal že pokojna, Jožeta Vačuna in Rudija Pečovnika, ki sta s preprosto besedo v svojih pesmih orisala preteklo in sedanje življenje navadnega človeka. Od vsakega je prebral dve njuni pesmi.

V program se je vključil tudi MPZ Viharniki, ki je zapel tri pesmi, zatem je predsednik g. Libnik prebral dve svoji pesmi.

Naše prireditve pa si ne znamo predstavljati brez harmonike, zato smo v našo sredino povabili mladega Florjana Ledineka, ki je potegnil »mehe« kot profesionalni glasbenik. Povezovalka programa je omenila, da je Florijan na desetem jubilejnim Avsenikovem tekmovanju v Begunjah prejel zlato plaketo v kategoriji od 14 do 16 let in od 100 možnih točk zbral 97,83 točk. Tudi v regijskem tekmovanju glasbenih šol je od 100 možnih točk zbral 96 točk, za kar je prijel zlato priznanje in se uvrstil naprej na državno prvenstvo. Čestitamo, Florjan! Seveda smo tako prijetno novico nagradili z bučnim aplavzom.

Da imamo v naši prelepi Mežici skrite talente – pesnike, smo ugotovili že lani, ko nas je s svojima pesmima

prijetno presenetila ga. Jožica Kotnik, sicer članica pevske skupine Gorna. Tudi tokrat je prebrala svoji dve novi pesmi.

Za največje presenečenje je poskrbel naš župan g. Dušan Krebel saj se je prvič udeležil naše prireditve. V pogovoru z mano je izrazil spoštovanje in ponos do našega društva, da se velikana naše poezije spomnimo vsako leto (tokrat že tretjič) in da smo edini, ki se potrudimo za tak dogodek.

Na našo željo je Florjan zaigral nekaj skladb, na koncu pa še zmagovalno skladbo in glede na njegovo izvajanje, smo bili vsi enotni, da si je najvišje priznanje upravičeno zaslužil.

Za piko na i smo vsi skupaj zapeli še dve pesmi in sicer »V dolini tihi« in »Mežiška fara« ter se ob dobri kapljici še nekaj časa družili z željo, da se drugo leto spet zberemo in morda nas kdo spet preseneti.

Nekdo je omenil, da France Prešern ni imel svojega vzornika, vsi pa imamo njega za vzor.

Za DU Mežica
Rozalija Libnik

Mežiški »PUŠLC«

V času, ko narava počiva in si nabira moči za ponovni razcvet, smo si tudi v Pušlcu, po zelo aktivnem letu delovanja, najprej privoščili malo oddiha. Ta pa nikakor ni trajal dolgo, saj smo začeli z aktivnostmi in pridno vadili, da vas bomo lahko v prihajajočih mesecih ponovno razveseljevali s svojimi plesi.

Prvič v letošnji sezoni ste nas lahko že videli v zgodnjih pomladnih dneh, pred prodajalno Mercator Mežica. Odločili smo se za sodelovanje pri Mercatorjevem projektu Radi delamo dobro. To je projekt, na katerega se lahko prijavijo društva, klubi in organizacije, ki delujejo v določenem kraju in ki – kot pravi že naslov projekta – RADI DELAMO DOBRO. Člani Pušlca se zavedamo odgovornosti, ki smo jo

prevzeli na svoja ramena z ustanovitvijo našega društva: ohranjati in širiti običaje, plese, petje ter oblačilno tradicijo naših prednikov. Prepričani smo, da ste v tem času tudi ostali prepoznali to vrednost in boste s svojimi glasovi pripomogli k temu, da bodo lahko noše v bližnji prihodnosti v celoti predstavljene. Mercator nameni donacijo tistemu, za katerega je glasovalo največ kupcev določene prodajalne. Zato vas vljudno vabimo, da v prihajajočih dneh glasujete in vstavljate »žetončke« v skrinjico Folklornega Društva »Pušlc« Mežica in nam s tem pomagajte pri nakupu dodatnih kosov manjkajoče garderobe.

Naš letošnji poglobitveni cilj pa je, da se skupini pridruži čim več članov, saj so naši »tamladi« v času šolanja na srednjih šolah

in v kraju študija, kar za nas pomeni velike težave pri vajah. Z večjim številom plesalcev pa bo to veliko lažje. Zato ste vljudno vabljeni vsi, ki želite poskusiti. Pridružite se nam lahko vsako sredo ob 19.00 uri, v prostorih Narodnega doma Mežica, kjer potekajo naše vaje.

Za konec pa še enkrat povabilo: V Mercatorju Mežica glasujte za nas in s tem pokažite globoko spoštovanje do naših prednikov in hkrati odgovornost do naših potomcev. V mesecu aprilu se bomo pred prodajalno še enkrat družili z vami, v nedeljo, 17.4.2016, v dopoldanskem času. Vabljeni v našo družbo. Že v naprej pa iskrena hvala za vsak vaš oddan žeton v skrinjico.

FD PUŠLC Mežica

Rudarske pesmi in še kaj

Vsi sodelujoči (Foto: Ermin Žager)

*»Lep in častit je knapovski stan,
od večjih gospodov obrajtán, spoznan.
Časti je vreden in gospod ga časti,
ker mu žlahtnega blaga iz zemlje dobi.«
(Knapovška pesem, odlomek)*

Ob 350 letnici rudarjenja v naših krajih smo tudi v DLG Treska Mežica poskusili dodati kamenček v mozaik spomina na nekdanjo glavno gospodarsko dejavnost v naših krajih. Rudarjenje ni vplivalo le na ekonomsko podobo doline,

Tilka Dorič,
kipa Janeza Graufa »Rudar« in »Sv. Barbara«
(Foto: Ermin Žager)

ampak tudi na okolje, demografijo in kulturno dogajanje tod okoli. Vsi ob kulturi seveda pomislimo na pihalno godbo, pa na pevski zbor Mežiški knapi, vendar je – tako kot po drugih rudarskih krajih – nastajala tudi poezija. In nekaj pesmi iz te zapuščine smo slišali 27.11.2015 na večeru ob treski v dvorani Gostilne Krebs. Iz antologije Slovenske rudarske pesmi, ki jo je zbral in uredil Tine Lenarčič, so pesmi interpretirali Erika Žagar, Peter Peruzzi in Ajda Vasle, slovensko ljudsko Knapovško pesem je predstavil Alojz Peršak, svoje avtorske pesmi na temo

rudarjenja pa so z obiskovalci delile Hilda Maklin, Tilka Dorič, Terezija Jaser ter Berta Pavlinec. Himno leških rudarjev je zapel Blaž Pavlinec. Z glasbo so večer (ne vselej veselih) rudarskih pesmi razvedrili Mežiški frajtonarji, rezbar Janez Grauf pa je na ogled postavil svoja kipa Rudar in Sv. Barbara.

Za pomoč pri izvedbi literarnega večera se zahvaljujemo Občini Mežica, Gostilni Krebs, Janezu Graufu in podjetju Elstik d.o.o.

Ajda Vasle

Citre in citrarstvo

Natalija Šepul
(Foto: Ajda Vasle)

Mnogim Mežičankam in Mežičanom so citre prav posebej ljub glasbeni inštrument, kar se je pokazalo tudi v izjemno dobri obiskanosti večera ob treski 22. januarja letos. V goste smo namreč povabili mag. Natalijo Šepul, ki je v teoriji in praksi predstavila to ljudsko glasbilo.

Mežičanka Natalija Šepul se je začela učiti igranja na citre v Glasbeni šoli Ravne, njena prva učiteljica je bila Dorica Vasle. Nadaljnje izobraževanje jo je popeljalo v tujino, sedaj pa se je odločila del pridobljenega znanja predstaviti tudi v domačem kraju. Dogovorili smo se za »predavanje s praktičnim prikazom« ...

Natalija Šepul, Miha Erič, Teja Vrankar
(Foto: Ajda Vasle)

V »praktičnem« delu večera sta se citrarki in predavateljici Nataliji pridružila violinistka Teja Vrankar in orgličar Miha Erič. V taki zasedbi smo citer sicer nevajeni, a so mladi glasbeniki prijetno presenetili s povsem novim zvenom klasičnih citrarskih skladb in ljudskih pesmi. V »teoretičnem« delu smo obiskovalci lahko slišali marsikaj zanimivega o zgodovini citer. Mag. Šepul je v besedilu vstopnice za literarni večer napisala takole: »Citre so priljubljeno namizno glasbilo iz družine brenkal, ki ga poznajo marsikje po svetu. Znale so bile že v davnih časih. Izvor ni jasen, dokazano pa je, da so že antična ljudstva igrala na instrumente, podobne današnjim

Natalija Šepul, Dorica Vasle
(Foto: Ajda Vasle)

citram. Inštrument je omenjen v knjigah starih prerokov, nanj so se učili igrati tudi egiptovski kralji. Štirioglati resonančno skrinjo so tedaj imenovali chetarah, pod imenom cithara so jo poznali Arabci, ki so jo v času križarjev zanesli v Evropo. Poslednji potomec nekdanje razvejene družine citer so bile ALPSKE LJUDSKE CITRE. Najbolj so razširjene na območju Alp, še posebej na Bavarskem.

To so široke citre. Položijo jih na kolena ali na mizo, sestavljene pa so iz plitve lesene skrinjice, ki lahko ima:

- dve ukrivljeni obodnici ali
- eno ukrivljeno in eno ravno obodnico.

Običajno trup deluje kot resonator, čeprav imajo včasih še dodaten resonator. 45 strun, od katerih je 5 melodijskih, preostale pa so za spremljavo, je napetih vzporedno s trupom po vsej dolžini prav preko resonančne škatle. To je bistvena značilnost, ki citre razlikuje od drugih brenkal. (Npr. pri kitari in podobnih glasbilih so strune preko vratu speljane stran od resonančnega trupa. Pri harfi pa so strune napete na resonančni trup pod določenim kotom.)

Na citre se z desnico brenka, z levico pa prebira strune.

Nastalo je več različic alpskih citer in razvile so se tudi različne šole igranja. Danes je najobičajnejša salzburska oblika s polkrožno izboklino na eni strani in na te citre je mogoče igrati v dveh različnih uglasitvah. Ker so se citre razvijale v dveh centrih, na Dunaju in v Münchnu, imamo še dandanes dve uglasitvi za ta instrument: »münchensko« ali »dunajsko«.

V družino citer spada veliko strunskih glasbil, ne glede na to, na kakšen

način zanihamo strune. Večina citer spada v družino brenkal. Obstaja pa tudi več vrst violinskih citer, kjer gre največkrat za kombinacijo brenkal in godal. Glasbilo je nekakšen križanec med citrami in goslimi. Pojavile so se sredi 19. stol. Poznamo pa tudi več vrst gumbnih citer. To so npr. klavirske citre in mandolinske citre. Pri njih zanihamo strune preko mehanizma.

Iz preprostih oblik citer so se v prvi polovici 19. stoletja razvile koncertne citre, ki so namenjene predvsem solističnemu muziciranju. Nanje lahko poleg večglasne melodije hkrati igramo tudi harmonsko bogato spremljavo. Slovenci so se s koncertnimi citrami srečali sočasno kot ostali narodi avstrijske monarhije, torej sredi 19. stoletja. Nov instrument je hitro izpodrinil stare bordunske citre. Ker so jih kupovali od nemških trgovcev, so jim rekli nemške citre, pa tudi učili so se lahko citer le iz nemške literature.

Iz različnih virov izvemo, da so bile citre pri nas priljubljene tako v mestih kot na podeželju. Med obema vojnama so ponekod delovali citrarski klubi, nemški in slovenski.

Sčasoma je navdušenje za citre pri nas splahnelo. K utišanju citer pa je verjetno pripomogla tudi druga svetovna vojna. Po vojni so se citre morale umakniti iz glasbenih šol v zasebnost, poučevali so jih le redki učitelji, seveda privatno.

Popularnost citer začne spet naraščati s pojavom citrarja Mihe Dovžana in njegovega narodno zabavnega ansambla. Kar nekaj filmov je, v katerih so avtorji glasbe posebej poudarili citre (glasba Urbana Kodra za film Cvetje v jeseni). Pravzaprav vsepovsod, kjer hočemo poudariti prijetno, intimno domačnost, pomislimo najprej na citre. Celo nekatere novejške skladbe slovenske zabavne glasbe v ta namen kot ključni element poudarjajo citre.«

Društvo Literarno gledališče Treska Mežica, ki je pripravilo večer s citrarko, etnologinjo in kulturno antropologinjo mag. Natalijo Šepul, se za pomoč zahvaljuje občini Mežica, Kopi d.d., Elstiku d.o.o. in, seveda, Gostilni Krebs, kjer se je vse skupaj dogajalo.

Ajda Vasle

Zvočna celonočnica V MEŽICI

Noč s 5. na 6. Marec 2016 je bila za Mežico nekaj posebnega. V mali telovadnici se je odvijalo celonočno druženje z blagodejnimi vibracijami, ki sta jih tvorila in dvigovala terapevta Gaja Klas in Vladimir Janc. Organizacija je potekala v »sozvočju« družstva Gaje

Klas, Terapevtske skupine za ženske Mežica in Špele Resnik.

Druženje je bilo primerno za vse skupine in ni zahtevalo nobenega predznanja. Ob 21. uri se je nabrala zelo prijetna skupina različno starih ljudi. Kratek uvod je predstavil

namen Zvočne celonočnice in instrumente. Vsaka glasba je lahko terapevtska, vendar je gong instrument z najmočnejšo energijo. Zvok se že tisočletja uporablja kot orodje za prebujanje globokih stanj zavesti, za širjenje zavesti in odpravljanje energetskega neravnovesja.

Deluje globinsko in intenzivno na vsako celico v telesu. Ko se um prepusti zvoku, pride do občutka brezčasa, lebdjenja ...

Najprej je bilo malo prijetne telovadbe, potem pa smo se počasi spravili pod odeje, vsak s svojimi pričakovan-

ji, vsak s svojimi željami in namenom. Če se je še na začetku pojavljalo vprašanje: »Le kako bom spal ob vseh teh gongih in posodah?«, je ta strah kmalu minil. Pod prvi uri močnejših zvokov, so telovadnico preplavile nežne vibracije, ki so napolnjevale telo, dušo in duha.

Gongi, kristalne posode, školjke, bobni, zvončki, piščali in mnogi drugi prvinski inštrumenti, ki so jih uporabljali že 3500 let p.n.š., so s svojimi zvoki ustvarjali čudovito glasbo in vibracije so v posamezniku dosegle globoko sprostitve.

Kako je pa delovala na udeležence Zvočne celonočnice?

Darja: Neponovljivo, prijetno ... pretreslo je vsako celico mojega telesa. Prebudila sem se kot prerojena. To je bilo moje četrto srečanje s tako obliko zvokov, vendar so bile vse krajše. Imela sem zelo intenzivno

doživljanje vibracij. Če bo le še možnost, bom ponovila.

Boris: Sem eden tistih ljudi za katere rečemo, da jim "brez glasbe živeti ni". Ja, zvok v tehničnem oz. glasba v svojem doživljajskem smislu me je vedno fascinirala, zanimala in

spremljala. Sicer le kot "konzumenta", ker na žalost ne znam igrati nobenega inštrumenta. Mislim pa, da odkar se zavedam, ni niti en moj dan minil brez glasbe v taki ali drugačni obliki. Zaradi vsega tega sem se z lahkoto dal prepričati svoji dragi ženi, da grem z njo na t.i. "gonganje" oz. "gong terapijo" z gospo Gajo Klas. Pa tudi napovedano druženje z nekaterimi nama ljubimi prijatelji je odločitev za udeležbo še okrepilo.

Sedaj lahko rečem le, da je bila izkušnja izjemno pozitivna. Zvok, ki je zavibriral moje telo in dušo pa ena najbolj prijetnih in prijaznih "terapevtskih" izkušenj, kar sem jih kadarkoli doživel. Da ne omenjam tega, da sem v dnevih po terapiji končno znova doživel "tišino" v svoji glavi. Že nekaj let me namreč muči neprijetni "tinitus", ki je menda neozdravljiva tegoba. Mogoče pa le ni tako "neozdravljiva", kot nas prepričuje medicinska stroka ... Čeprav bo moja želja, da bi tovrstno terapijo užil recimo enkrat na mesec, ostala najbrž

neuresničena, pa se bom "gonganja" z največjim veseljem ponovno udeležil, kadarkoli bo priložnost za to.

Terapija z gongi in zvokom je znana kot učinkovita terapija za stresne situacije, negativne občutke, depresije, občutke osamljenosti, strahu in jeze. S tem izboljšuje imunski sistem, pomaga pri odpravljanju psihofizičnih blokad, aktivira energije prebujanja in rasti ter energije, ki omogočijo boljše poznavanje in poslušanje sebe, zvok pa naredi tudi prostor in da moč za stik z izvornim.

Občutki ob prebujenju zvokov zvončkov, tibetanskih in kristalnih posod ter gongov so bili ... neponovljivi in nepredstavljeni. To je preprosto treba doživeti, z besedami se teh čudoviti občutkov ne da opisati. Z obljubo, da še kdaj ponovimo, smo se razšli. Vas pa že zdaj vabimo v našo družbo ob naslednji Zvočni celozvočnici v Mežici.

Darja Maurič

O TRJANČENJU

Ste se kdaj vprašali, kako je s tistim malo drugačnim zvokom, ki se je iz zvonika naše cerkve slišal pred Veliko nočjo? Ritmično udarjanje po zvonovih na Koroškem imenujemo trjančenje, drugod po Sloveniji pa pritrkavanje, klenkanje, nabijanje, pinkanje, tolkanje, pa tudi trijančenje ali trojančenje (ugibam: morda od tod izvor našega poimenovanja – če so recimo pritrkavali na tri zvonove, saj so najmanj trije različni toni potrebni za popolno harmonijo). Dolgo je veljalo, da je pritrkavanje slovenska posebnost, glede na zapis dr. Mojce Kovačič, ki je na to temo naredila svojo doktorsko disertacijo, pa ga poznajo v mnogih evropskih državah.

Za odgovore na vprašanja o tem, kdo in kako se s tem lepim običajem ukvarja v Mežici, sem poprosila najstarejšega od pritrkovalcev, Jurija Pratnekarja. **Kdo vse trjanči v Mežici, od kod po**

vaše izvira poimenovanje – trjančenje? Dandanes trjančimo : Cveto Karner, Štefi Karner, Folt Peršak, Grega Pratnekar, Vlado Kojzek, Marko Ladinik in Jur. Najdalje trjanči Cveto Karner.

Slovensko se temu reče pritrkavanje, verjetno pa izraz izhaja iz tolčenje, udarjanje; trlinčiti pa tudi pomeni nihati, vibrirati. Starost pritrkovalcev je med 70 in 25 let. Prisostvujejo pa tudi mladi, kot na primer Kojzekova sina, stara manj kot 10 let.

Od kdaj je v našem kraju ta navada? Tradicija trjančenja v Mežici je zelo stara. Ohranjeni so podatki, da so po drugi svetovni vojni trjančili Franc Friškovec, Vinko in Pepi Strmčnik in Jože Tasič. V teh čudnih časih je bilo to seveda pre-

povedano. G. Friškovec se je moral iti zagovarjat na upravo Rudnika, kjer je bil zaposlen. Moral je obljubiti, da ne bo več trjančil, sicer bi bil odpuščen, plačati pa je moral globo.

Potem je za nekaj časa trjančenje zamrlo. Ponovno je ta običaj obnovil župnik, g. Jože Lodrant, leta 1970. Okrog sebe je zbral mlade fante in trjančiti so začeli: Cveto Karner, Štefi Lasnik, Jure Škudnik

Mežiški pritrkovalci med trjančenjem

in Poldi Korat, sedaj župnik v Podgorju. Prinesel jim je knjigo iz Univerzitetne knjižnice Ljubljana »Slovenski pritrkovalci«. Posvaril jih je, da je pritrkovanje prepovedano. To je mlade fante še bolj navdušilo in lotili so se učenja. Seveda so bili tudi prijavljeni takratnim oblastem, da trjančijo, vendar niso bili kaznovani, ker so bili še mladoletni. Če danes to pravimo mladim generacijam, težko razumejo, da je bilo to res.

Ob katerih praznikih trjančite?

Danes trjančimo za veliko noč pri procesiji, za lepo nedeljo na Jakobovo, pa tudi, če je kakšen pomemben praznik v cerkvi.

Vključujete tudi mlade?

Tudi mladi se radi vključujejo, nekako kar sami pridejo. To so predvsem otroci starejših, ki trjančijo. Nimamo pa kakega posebnega načina privabljanja mladih.

Kakšne so zahteve za novega člana?

Posebnih pogojev za sprejem nimamo. Kandidat mora imeti posluš, mora znati držati takt in mora biti kar močan v rokah. Ne trjančimo po notah, melodije se naučimo po posluhu.

Kako si zavarujete sluh?

Pri trjančenju v zvoniku kar močno doni. Včasih si vstavimo v ušesa zamaške.

Lažje je trjančiti, če sosed na drugem zvonu ne slišiš. Dva namreč ne smeta priti v isti takt – če se to zgodi, takoj prenehamo in začnemo znova. Običajno na začetku štejemo 1, 2, 3 ... dokler ne ujamemo takta, potem pa itak gre naprej.

Si melodije izmišljujete sami ali dobite zapisane v obliki not? Kdo jih izbira? Kakšne zvonove imamo v Mežici?

Mežiški zvonovi - fotografija iz zbirke Saša Obreze

Melodije nimamo napisane na notah. Imamo knjigo Pitrkovanje na Slovenskem in gramofonske plošče pritrkavanja. Melodije nam pripravlja Cveto Karner, ki pritrkava na velikem zvonu. On preigrava melodijo, ostali pa bolj izvajamo spremljavo. V Mežici so štirje zvonovi. Prejšnji zvonovi so bili med prvo svetovno vojno pobrani in pretopljeni za municijo. Novi zvonovi so bili montirani 9. marca 1924. leta. Obstaja slika slovesnosti ob obešenju novih zvonov in naša mama je bila ena od družic. Ko so vlekli zvonove s štriki na zvonik, se je pri enem zvonu vrv pretrgala, zvon je padel na tla in se razbil. Razbitine so odpeljali v livarno Šentvid nad Ljubljano, kjer so zvon ponovno ulili, montiran je bil v letu 1926. Boter zvonovom je bil upravitelj rudnika Mežica, g. Bargate, enemu pa je bil boter kmet Štefan Ober. Ti podatki so odliti tudi na zvonovih. Najtežji zvon je težak cca 1.500 kg, najmanjši pa 80 kg. Vsak zvon ima svoj ton in so tako uglaseni, da lahko skupaj pojejo.

Koliko vas trjanči naenkrat? Več na isti zvon ali vsak na svojega?

Običajno trjančimo štirje, vsak na svoj zvon. Ker nas običajno pride več, se menjavamo, eni trjančijo,

drugi pa počivajo. Vsi nismo enako kvalitetni – takt daje tisti, ki trjanči na velikem zvonu. Če nas včasih ni dovolj, trjančimo tudi samo na dveh ali treh zvonih. Eno melodijo izvajamo približno pet minut. V kolikor poteka tudi streljanje z možnarji, se uskladimo, da eni ne motimo drugih. Praksa je, da je vsak nekako specializiran za določen zvon.

Trjančenje

Kakšna so »kladiva«? Trjančite »peš« ali imate kake mehanizme – kot je najti v literaturi, da jih nekateri imajo?

Kar se tiče kladiv, so možne tri variante: železna kladiva, s katerimi se udarja po zunanjem delu zvona. Tega ne delamo več, ker se rob zvona lahko poškoduje – okruši, zato to ni več dovoljeno.

Druga možnost je trjančene z lesenimi kladivi po zunanjem delu zvona. To zvo- na sicer ne poškoduje, ni pa tako glasno, ker je kladivo leseno.

Danes trjančimo tako, da držimo v rokah kembelj »knebl«, ki sicer pri normalnem zvonjenju udarja ob notranjo površino zvona, in ob zvon udarjamo z njim. S tem zvona ne poškodujemo. Ker je pri velikem zvonu kembelj težak, ga privežemo na leskovo palico, katera deluje kot vzmet in premaguje težo kemblja, da je lažje trjančiti.

Glede na to, da imajo danes zvonovi električni pogon in kladiva za bitje ure, je možno tudi avtomatsko trjančiti preko programa na PLC. Župnik, g. Linasi, je ta sistem kupil, vendar ga ne uporabljamo, ker bi potem trjančenje izgubilo svoj čar. Torej trjančimo po starem, na roke!

Se srečujete tudi s pritrkovalci iz drugih far? Imate kako posebno ime? V Sloveniji obstajajo društva pritrko-

valcev, v katera pa mi nismo vključeni. Delamo čisto amatersko, so pa nas že vabili na srečanja. Mogoče pa se bomo v bodoče udeležili kakega srečanja. Mi posebnega imena nimamo. G župnik nas imenuje *pritrkovalci* in se nam tudi vedno zahvali za sodelovanje.

Kakšna je procedura ob veliki noči?

Trjančenje za veliko noč je najbolj svečano:

- pred cerkvijo se zberemo eno uro pred vstajensko mašo, si voščimo vesele praznike, g. župnik nam odpre cerkev in izključi električno zvonjenje, da ne bi začelo avtomatsko zvoniti med trjančenjem,
- povzpne se na zvonik, se pripravimo in na velikem zvonu privežemo kembelj na leskovo palico,

- postavimo klop, se za trenutek usedemo in popijemo šilce žganja,
- vsak se postavi k svojemu zvonu, tisti, ki je na velikem, da komando in začnemo trjančiti,
- prvo melodijo začnemo pritrkavati eno uro pred vstajensko mašo, na mesto vabljenja z zvonovi,
- najbolj intenzivno trjančimo med procesijo po vasi, pa tudi še po maši, ko so ljudje zbrani pred cerkvijo, in ko odhajajo domov na žegn,
- med presledki imamo tudi obvezen zajtrk, ki vsebuje žganje, pogačo, hren, prekajeno meso in potico. Za ta zajtrk pritrkovalcem je v Mežici že dolga tradicija. Najprej ga je nosil Abrahamov Pepi, ki je bil poročen z Gutovniko Micko. Po njegovi smrti je to prevzela Justa Mastek, sedaj pa ima to zadolžitev Vanja Karner.

Je za sodelujoče trjančenje obveza, čast, oblika molitve, druženje, veselje, ponos – ali vse od tega? Kakšen je občutek, ko zviška, iz zvonika zrete navzdol?

Za sodelujoče ni posebne obveznosti. Pride, kdor more, prej se pokličemo po telefonu. Nas je toliko, da jih je vedno dovolj, da lahko trjančimo na vse zvonove. To je določen ponos ali čast, da smo člani tega občestva. Ko pridemo iz zvonika nas ljudje pohvalijo in to je lepo. Posebno lep je pogled iz zvonika, ko se vije procesija po vasi.

Srečni smo, da se ta tradicija ohranja mladim rodovom – je zaključil Jur, jaz pa dodajam: mi pa smo zadovoljni, da imamo v Mežici pritrkovalce, ki to tradicijo negujejo, z njo vztrajajo, jo cenijo in predajajo mladim.

Ida Paradiž

60 let glasbenega izobraževanja v Mežiški dolini

Že od leta 1900 so v Mežiški dolini delovale kar tri godbe na pihala. Od leta 1901 rudarska godba v Mežici, od leta 1902 gasilska godba na Ravnah na Koroškem (kasneje preimenovana v Godbo Železarne Ravne) in od leta 1909 godba na Prevaljah. Z razvojem godb se je pojavila potreba po novih glasbenikih, ki jih je bilo potrebno izučiti. Takrat glasbena šola na Koroškem še ni obstajala, zato so s poučevanjem podmladka začeli kar starejši izkušeni godbeniki v pihalnih orkestrih. Tako so nastali prvi organizirani zametki glasbenega izobraževanja, ki so privedli do

uradne ustanovitve glasbene šole na Ravnah na Koroškem leta 1956.

V 60 letih svojega delovanja je Glasbena šola Ravne na Koroškem postala javni vzgojno-izobraževalni zavod, ki deluje na območju Mežiške doline v Občinah Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem, ter v delu Dravske doline v Občini Dravograd. Glasbena šola je glasbena in kulturna ustanova, v kateri se učenci in dijaki učijo igranja na instrumente, spoznavajo zakonitosti in uporabo glasbenega zapisa, plesnih korakov ter glas-

benih pojmov, poslušajo in razčlenjujejo glasbena dela iz preteklosti in sedanjosti. Nekaterim učencem predstavlja izobraževanje na naši šoli začetek profesionalnega dela, oziroma začetek glasbenega poklica, drugim pa igranje v raznih skupinah in orkestrih, saj jim glasba predstavlja popestritev kot tudi koristno izrabljanje časa skozi celo življenje. Pomembno je, da mladi ljudje ne postopajo po ulicah, ampak koristno izrabijo čas z glasbenim izobraževanjem. Šola bo tudi v prihodnje eden od pomembnih sooblikovalcev kulturnega življenja na območju svojega delovanja. S

pogostimi sodelovanji na regijskih, državnih in mednarodnih tekmovanjih, srečanjih, revijah in koncertih, zagotavljamo učencem in učiteljem poznavanje razsežnosti tovrstnega izobraževanja in ustvarjalnosti, ter odkrivamo Evropo v novih dimenzijah. V zavodu se zavedamo, da opravljamo odgovorno in pomembno delo, saj programe nenehno dopolnjujemo z glasbenimi novitetami.

ODDELEK NAŠE ŠOLE V MEŽICI

Oddelek Mežica je Glasbena

šola Ravne na Koroškem ustanovila pred dobrimi štirimi desetletji. Takrat je bil ravnatelj Glasbene šole Alojz Lipovnik. Potrebe po glasbenem izobraževanju otrok so v zgornji Mežiški dolini narekovale, da so takratni učitelji Glasbene šole Ravne pričeli poučevati na Osnovni šoli Mežica, kjer oddelk deluje še danes. Prvi učitelji na oddelku so bili Ivan Gradišek, Marjan Maher in Marjana Herman. Poučevali so se različni instrumenti in nauk o glasbi. Število otrok se je iz leta v leto povečevalo, v povprečju se jih sedaj izobražuje okrog petdeset. Še pred odprtjem glasbenega oddelka Mežica so poučevali učitelji, ki so se

ljubiteljsko ukvarjali z glasbo. V okviru Pihalnega orkestra Rudnika Mežica je poučeval takratni dirigent orkestra Edo Mauhler. V pomoč sta mu bila še učitelja z Raven na Koroškem, Pavel Arnold in Franc Mravljak. Poučevali so se tudi drugi instrumenti, in sicer je Jože Miklavžina poučeval harmoniko in kasneje Marika Dretnik citre. Vsi ti učitelji so bili v preteklosti zaslužni za glasbeno izobraževanje in za ves kulturni utrip v zgornji Mežiški dolini. Od samega začetka in vse do danes se je oddelk razvijal in napredoval. Na podlagi zelo dobrega sodelovanja Glasbene šole Ravne na Koroškem s Pihalnim orkestrom Rudnika Mežica je

v šolskem letu 2011/12 glasbeni pouk začel potekati tudi v glasbenem domu orkestra. V glasbenem domu šola uporablja dve učilnici za poučevanje pihal in trobil ter dvorano za poučevanje tolkal. Za šolo je to velika pridobitev, ker so se s tem bistveno izboljšali pogoji za izvajanje glasbenega izobraževanja otrok na oddelku v Mežici, posledično pa se je izboljšal tudi dotok izučnega mlajšega kadra v vrste Pihalnega orkestra. Imamo učence, ki s svojim delom in marljivostjo dosegajo odlične rezultate na regijskih in tudi državnih tekmovanjih, veliko jih tudi sodeluje v različnih orkestrih ali komornih skupinah. V kraju sodelujemo na

različnih nastopih in prireditvah tudi v okviru društev. Učenci se vključujejo v razne druge glasbene skupine in društva, ki delujejo v kraju, največ med njimi se jih vključuje v Pihalni orkester Rudnika Mežica.

V jubilejnem 60. letu našega delovanja bodo potekali številni nastopi in koncerti naših učencev ter učiteljev, zato ob tej priložnosti **vljudno vabimo vse občanke in občane Občine Mežica na slavnostni koncert, ki bo potekal 12.5.2016 ob 18:30 v Narodnem domu v Mežici.**

Glasbena šola
Ravne na Koroškem

1 Florijan Ladinek,
učenec 5. razreda diatonične harmonike

- dobitnik zlatega priznanja za doseženih 97,83 točk na 10. mednarodnem tekmovanju za nagrado Avenik (Begunje na Gorenjskem, 30. – 31.1.2016)
- dobitnik zlatega priznanja za doseženih 95,33 točk na 19. regijskem tekmovanju mladih glasbenikov celjskega in koroškega območja (Velenje/Celje, 1. – 4.2.2016)
- dobitnik zlate plakete in prve nagrade za doseženih 96,67 točk na 45. državnem tekmovanju mladih glasbenikov TEMSIO 2016 (Primorska, 1. – 13.3.2016)

2 Klara Kobolt,
učenka 3. razreda flavte

- dobitnica zlatega priznanja za doseženih 93,00 točk na 19. regijskem tekmovanju mladih glasbenikov celjskega in koroškega območja (Velenje/Celje, 1. – 4.2.2016)
- dobitnica srebrne plakete za doseženih 93,67 točk na 45. državnem tekmovanju mladih glasbenikov TEMSIO 2016 (Primorska, 1. – 13.3.2016)

3 Nastopajoči učenci z mentorji na Javnem nastopu oddelka Mežica – OŠ Mežica, 14.12.2011

4 Nastopajoči učenci z mentorji na Javnem nastopu oddelka Mežica – OŠ Mežica, 24.4.2012

5 Nastopajoči učenci z mentorji na Zaključnem koncertu oddelka Mežica – ND Mežica, 23.4.2014

Stara zgodba – tudi podeljevanje nagrad je lahko »dobra ideja«

OBČASNO SE V ČASOPISIH POJAVI INFORMACIJA ALI ČLANEK O MEDNARODNIH NAGRADAH, NAZADNJE SEM ČLANEK O TEM PREBRALA V VEČERU 22. NOVEMBRA 2014 POD NASLOVOM »KOLIKŠNA JE CENA PRESTIŽA?«

Bom povedala.

Moj prijatelj Branko Ramšak – v naši dolini smo ga vsi poznali – je bil obrtnik, izdeloval je stružene kovinske izdelke, raznovrstna rezila za obdelavo lesa. Imel je delavnico v svoji hiši, v prostoru, ki je bil malo večja garaža. Tam je delalo štiri ali pet ljudi, kontrolo kvalitete kot zadnjo fazo pri izdelavi teh izdelkov pa je opravila gospa Marija Ramšak. Niti najmanjše napake pri izdelavi teh izdelkov ni spregledala. Kvalitetno izdelane izdelke je zapakirala in pripravila za oddajo naročniku.

Branko in Marija Ramšak sta svoje izdelke predstavljala na sejmi in tako pridobivala nove kupce in nova naročila, za majhno delavnico je bilo naročil hitro dovolj, ambicij za povečanje proizvodnje pa nista imela.

Pa se je zgodilo, da sta Branko in Marija prejela pismo iz Amerike. Po naključju sem bila tedaj pri njih na obisku. Začudila sem se, da prejemata pošto celo iz Amerike, pisalo se je namreč leto 1989 in tedaj svet še ni bil tako »globalen« kot dandanašnji. Pisma niti še ni odprl, saj ni razumel angleško in je bilo zanj brezpredmetno. Ko pa smo ga le prebrali, smo razumeli, da je neka ustanova ugotovila, kako kvalitetni so njihovi izdelki in kako uspešno je njuno podjetje, in je ocenila, da si zasluži nagrado – America Award.

Pismo je odposlal zastopnik organizacije, ki podeljuje nagrado, German Perez Carrasco, naslov je bil v Madridu. Slovensna podelitev te nagrade naj bi bila v mestu Miami, Florida, v Ameriki.

No, seveda, za nagrado bo treba plačati 3000 dolarjev.

Gospod Branko in gospa Marija sta potrebovala nekaj časa, da sta o zadevi premislila, potem pa sta se odločila: »Šli bomo v Ameriko.« Tudi jaz, kot spremljevalka in prevajalka.

Branko in Marija Ramšak sta z izdelovanjem in prodajanjem rezil nekaj zaslužila, delavce sta primerno plačevala, razkošnega ali zapravljivega življenja nista bila navajena, v družini ni bilo ljudi, za katere bi morala posebej skrbeti, tako sta ocenila, da bi potovanje in dogodki v zvezi z nagrado bili vredni stroškov.

Priskrbeli smo si vozovnice, poskrbeli za garderobo – napovedane so bile slovesnosti ob podelitvi nagrade z »gala« večerjo – in odpotovali.

New York, New Jersey: najprej smo obiskali še prijatelje gospoda Branka in gospe Marije v mestu New Jersey, po-

tem pa smo nadaljevali pot na Florido.

Slovesnosti so bile v hotelu Omni International, v mestu Miami.

Udeležilo se jih je kakih 300 ljudi, ki so bili zastopniki 63 podjetij – nagrajencev.

Potencialni nagrajenci so bili že prej povabljeni, da naj izdelajo primeren opis, vsak za svoje podjetje in ga pošljejo organizatorjem. Tako sta storila tudi Branko in Marija.

Seznam podjetij – nagrajencev z opisi njihove dejavnosti je bil potem izpisan v knjižici, ki smo jo prejeli na slovesnosti ob izročitvi nagrade.

Kdo so bili nagrajenci? Prišli so iz Pakistana, Peruja, Poljske, Angole, Nigerije, Haitija, Francije, Lesotha, Bolgarije, Jamaice, Španije, Alžirije, Sovjetske zveze, Egipta, Kolumbije, Bolivije, Saudske

Arabije, Madžarske, Maroka, Mehike, Koreje, Filipinov, Guatemale, Švice, Republike Kongo, Malija, Puerto Rica, Švedske, Bolivije, iz Jugoslavije pa smo bili mi in še neko podjetje iz Murske Sobote.

Ob podelitvi nagrad je bila organizirana zares velika slovesnost v hotelu Omni International v mestu Miami, Florida. Na tej slovesnosti so imeli nagrajenci še eno priložnost, da se s kratkim nagovorom predstavijo. Tudi gospa Marija Ramšak, ki je bila tedaj uradno direktorica njihovega podjetja, je želela to priliko izkoristiti, tako imava ona in jaz, prevajalka in spremljevalka, sliko, ko bereva najin nagovor pod ameriško zastavo.

Branko in Marija sta prevzela nagrado »American Award«, ki jo je predstavlja-

la replika ameriškega kipa svobode. Kot rečeno, je bil podeljevalec nagrade predstavljen le z osebnim imenom, kot zastopnik iz Madrida. Ko so bile slovesnosti zaključene, so se ti ljudje poslovili in odpotovali iz hotela še hitreje, kot mi. Seveda, posel je bil zaključen, morda so jih čakali že novi izzivi.

Ta kipec je potem krasil stojnice na sejmi, na katerih sta Branko in Marija Ramšak prodajala svoje izdelke. V tistih časih je bila to vsekakor posebnost, ki je najbrž privabila in prepričala kakšnega kupca v nakup njihovih izdelkov, kar jima je bilo v korist.

Vse pa je bilo plačano.

Imamo lepe spomine na potovanje, ki ga seveda ne bi bilo, če ne bi bilo tega povabila, in lep album slik.

Vida Potočnik

Ljudje kot mi

Dogajanja, ki smo mu bili na slovensko-hrvaški in slovensko-avstrijski meji priča zadnjih šest mesecev, je, kot kaže za zdaj, konec. Tako imenovana balkanska migracijska pot je trenutno zaprta in od 6. marca v Slovenijo po tej poti ni prišel niti en begunec oziroma migrant.

Takih prizorov v našem okolju nismo bili vajeni. Slovenija je dobro razvita država, v kateri socialne razlike niso velike, kljub gospodarski krizi, ki nas je precej prizadela, pa imamo še vedno dobro delujoč zdravstveni in socialni sistem. Zato so bile podobe množic beguncev in migrantov na naših mejah precejšen šok. Najprej za prebivalce obmejnih krajev, nato za institucije – čeprav se je država na prihode intenzivno pripravljala že nekaj mesecev prej – na koncu pa tudi za večino prebivalcev Slovenije, ki so vse skupaj opazovali le prek medijev. V takih izrednih razmerah se ljudje odzovemo različno: nekateri s strahom, negodovanjem, drugi pa tako, da priskočijo na pomoč.

Ljudi dobre volje, ki so bili pripravljeni pomagati, je bilo od prvega dneva množičnih prihodov beguncev in migrantov ves čas ogromno. Ne samo policisti, pripadniki civilne zaščite, gasilci, zdravstveno osebje, občinski uradniki, državni uslužbenci, ampak tudi številni prostovoljci, ki so prek humanitarnih in nevladnih organizacij nesebično priskočili na pomoč, so držali pokonci sistem, vzpostavljen za popolnoma drugačno obliko delovanja v času naravnih in drugih nesreč.

V Slovenijo je od 1.

januarja do 11. marca 2016

vstopilo 99.187 migrantov. Od

16. oktobra 2015 do 11. marca

2016 pa je tako vstopilo 477.791

migrantov. Večina med njimi naše države sploh ni poznala, ampak so želeli le naprej, do Avstrije ali Nemčije, ki jim predstavljata prostor miru in blagostanja, kjer si bodo ponovno lahko zgradili življenje, kot so ga poznali pred vojno, dobili zaposlitev, ki jim bo omogočila, da bodo živeli od lastnega dela, in jim povrnila osebno dostojanstvo.

Ali je vse res?

Toda, kdo so oni? Skoraj petsto tisoč ljudi – oseb, posameznikov z imenom in priimkom ter vsak s svojo življenjsko zgodbo – je prečkalo našo državo, o njih pa vemo le malo. Največ je mitov in stereotipov, ki se hranijo na našem neznanju in nepoznavanju ter podžigajo strahove, ki so razumljivo prisotni. Ali je »normalno«, da človeka prežema strah, če skozi njegovo vas noč in dan hodi tisoče neznanih, na pogled drugačnih, izmučenih ljudi? Seveda je. Ali če na televiziji dan za dnem videva podobe ljudi, ki se v upanju na rešitev in topel sprejem v Evropi vkrcavajo na premajhne čolne? In če ga prestrašijo podatki o milijonih ljudi, ki naj bi še čakali nekje v ozadju na trenutek, ko bodo lahko krenili proti Evropi? Vsekakor.

Lahko razumemo, da ta strah v nas zbudi nestrpnost? Lahko. Pomembno pa je, da mu ne nasedemo. In da namesto tega raziščemo, česa nas je sploh strah. So za naše nezadovoljstvo in strah res »krivi« begunci in migranti, tj. tisti ljudje, ki brez vsega pridejo do slovenske meje in nemo prosijo »spustite nas naprej«?

V medijih in javnem prostoru lahko zasledimo veliko trditev, ki utrjujejo in potrjujejo te naše strahove. Toda, ali dejansko držijo?

Eden takšnih zelo razširjenih mitov, ki krožijo v javnosti in medijih, je, da so zaradi njih prikrajšani prebivalci Slovenije, ki prav tako potrebujejo pomoč: »Tujci prihajajo na naša ozemlja zato, ker imajo z urejenim statusom begunca dostop do zelo pomembnih socialnih prejemkov.«

To seveda ne drži.

Oskrba, ki jo je Slovenija po mednarodnih konvencijah dolžna nuditi beguncem in migrantom, res predstavlja strošek za državo, vendar je ob tem treba poudariti, da je financirana iz povsem drugih virov kot na primer socialni prejemki prebivalcev Slovenije. Večino sredstev za obvladovanje migracij dobi država iz Evropske unije. V Sloveniji redki zaprosijo za azil, toda če to vendarle storijo, so v času obravnavanja prošnje nastanjeni v azilnem domu, med čakanjem na končno odločitev pa imajo pravico do prostega gibanja po državi, do nujnega zdravljenja in žepnine, ki trenutno znaša 18 evrov mesečno.

Kot mit lahko označimo tudi trditev, da ljudje v stiski ogrožajo našo identiteto: »Aktualni valovi priseljavanja prinašajo

Na spletu je veliko gradiva, ki lahko pomaga, da se opremimo z znanjem o aktualnih migracijah, o ljudeh, ki prihajajo v Evropo, in njihovi kulturi, državah itd. Tako se bomo najboljše soočali s strahovi in predsodki. Nekateri viri, ki so po naši presoji najpomembnejši:

- **Pomoč beguncem** (pomoc.beguncem.gov.si) – vladna spletna stran, na kateri so zbrane najaktualnejše informacije o vladnih odločitvah v zvezi z begunsko problematiko, v poglavju 'Za strpno družbo' pa so zbrana tudi številna gradiva slovenskih in mednarodnih nevladnih organizacij;
- **Vključevanje** (http://www.mizs.gov.si/si/vkljucivanje_priseljencev_v_sistem_vzgoje_in_izobrazevanja/) – na tej spletni strani lahko dobite informacije o načinu vključevanja otrok in mladostnikov v izobraževanje;
- **Migracije – spletna stran Policije** (www.policija.si) z aktualnimi statistikami prihoda beguncev in migrantov.

nepovratne spremembe v evropski kulturi in slabijo občutek identitete. Evropska identiteta se bo s temi valovi priseljencev za vedno spremenila.«

Svoje nacionalne identitete se pogosto zavemo šele, ko nas nanjo opozori nek zunanji dejavnik, denimo zmaga Petra Prevc ali prihod tisočih priseljencev, katerih kulturna in nacionalna identiteta je popolnoma drugačna od naše. Mit, da nas njihova prisotnost v Evropi ogroža, da bo zaradi tega podoba evropske družbe spremenjena, je verjetno dolgočasno najbolj škodljiv, saj je kultura skupaj z gospodarstvom, družbeno sfero in okoljem steber razvoja vsake družbe ter vključuje najgloblji in najabstraktnější vidik vsakega posameznika.

Prepogosto pozabimo, da evropska kultura ni statična, stoletja nespremenjena, zamrznjena v času. Nasprotno: nenehno, od obdobja stare Grčije se spreminja v času in prostoru. Še več, evropsko kulturo so pomembno zaznamovali ravno stiki z drugimi kulturami. Te so medsebojno vplivale ena na drugo in se bogatile s prehajanjem posameznikov čez meje. Ravno Arabci so v srednjem veku pogosto »imeli« vlogo posrednikov med izumitelji (Indijci, Kitajci) in evropskimi družbami.

In ne nazadnje, zgodovina, slovenska ali svetovna, dokazuje, da so bile migracije vedno del človeške civilizacije in so še kako znane tudi nam, Slovencem. Ne glede nato, ali so (bile) povezane s strategijami soočanja ali preživetja (kot ak-

tualne), sprožene z osvajanjem ali rezultat človeške radovednosti, migracije so vedno bile del človeške narave. Priseljivanje bo tudi v prihodnje pomemben dejavnik dinamičnega razvoja kultur. Prav spodbujanje raznolikosti in večkulturnosti je tisti dejavnik, ki lahko izboljša našo družbeno povezanost.

Ko podobe v medijih ali govorice v družbi sprožajo občutke strahu in negotovosti, je priložnost, da se ustavimo in si rečemo – samo ljudje so. Moški, ženske, starci, otroci – samo ljudje, ki gredo za boljšim življenjem.

Integracija

Slovenska vlada je že sprejela načrt, da bo v skladu z dogovorom na evropski ravni iz Italije in Grčije **premestila 567 oseb (ali iz druge države članice, ki bi bila izpostavljena hudemu pritisku na nacionalni migracijski in azilni sistem) ter iz tretjih držav (tj. držav, ki niso članice EU) trajno preselila 20 oseb.** Končno število oseb bo verjetno večje, odvisno od trenutnih migracijskih razmer in končnega dogovora o številu premeščenih oseb.

Prva skupina naj bi bila v Slovenijo premeščena v aprilu.

Da se bodo vsi ti ljudje pri nas počutili dobro, tj. neogroženo in ne kot vsiljivci, je izjemno pomembno, kako jih bomo sprejeli ob prihodu in kako bo potekalo njihovo nadaljnje vključevanje. Pri tem pa se je treba zavedati, da uspešna integracija ni samo odgovornost pri

seljencev, ampak se mora prilagoditi tudi družba sama. Družba, torej, država, državne institucije, in tudi mi, prebivalci slovenskih mest in vasi, jih moramo pri tem spodbujati, jim olajšati vključevanje v izobraževalne in delovne procese ter omogočiti njihovo udeležbo v političnem in medijskem prostoru.

Prvi korak uspešnega vključevanja je, da se priseljencem omogoči pridobitev osnovnega znanja jezika, o zgodovini in ustanovah države gostiteljice ter informacij o pravicah in dolžnostih, delu in življenju v Sloveniji. Ta del integracije pri nas izvaja ministrstvo za notranje zadeve (http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zasvas/tujci_v_sloveniji/integracija_tujcev/).

Ko gre za otroke in mladoletnike, je še zlasti pomembno, da so čim prej – tudi ko še ne znajo jezika – vključeni v običajno šolsko okolje med sovrstnike. To je v sodelovanju z drugimi resorji predvsem v rokah ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (http://www.mizs.gov.si/si/vkljucevanje_priseljencev_v_sistem_vzgoje_in_izobrazevanja/).

Svojo vlogo pa lahko odigra prav vsak od nas. Tako, da ne spodbuja nestrpnosti do drugačnih in drugače mislečih. Tako, da opozarja na sovražni govor. Tako, da se poskuša vživeti v njihov položaj, ravna humanitarno in solidarno ter jih sprejme v svoje okolje.

Urad Vlade RS za komuniciranje

NARODNI DOM MEŽICA - ABONMA IN IZVEN

KO SEM BIL MRTEV

22. april 2016 ob 19:30

Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana

Režiser: Diego de Brea

Kostumografinja: Bjanka Adžić Ursulov

Scenograf: Diego de Brea

Avtor glasbe: Jože Šalej

Oblikovalec luči: Milan Podlogar

Odkrijte Lubitscheve burleske Ko sem bil mrtev je bilo velik dosežek na novo ustanovljene Slovenske kinoteke, ki je z njim utrdila svoj profesionalni ugled tudi pred mednarodno filmsko javnostjo. Eden prvih filmov slovitega nemškega režiserja Ernsta Lubitscha (med njegovimi najslavnejšimi filmi je Ninočka z Greto Garbo iz leta 1939) je veljal za izgubljenega. Samo nekaj zgodovinskih virov je pričalo, da je veliki avtor leta 1916 posnel uspešno komedijo o bonvivanu in sam tudi igral v njej glavno vlogo. Leta 1994 pa sta Silvan Furlan in Lilijana Nedič v zapuščini Štefana Štekarja našla dotlej pozabljene filmske kolute, ki so se na Primorskem menda znašli v času soške fronte. Med njimi sta identificirala malo mojstrovino iz obdobja nemega filma. Rekonstruiran film so prvič predstavili naslednjega leta na filmskem festivalu v Pordenonu.

Film Ko sem bil mrtev je zasnovan na motivu moža, ki napove svojo smrt, potem pa izgine in se ponovno pojavi z lažno identiteto. V burleskni izpeljavi se zgodba seveda zasuje drugače kot v Pirandellovem slovitem romanu Rajnki Matija Pascal.

Lubitshev junak je lahkoživ bonvivan, ki se ob večerih rad izmuzne od doma in predaja veselju s šahiranjem v radoživi moški družbi. Bolj kot ženo to moti njegovo taščo, ki mu lepega dne (pravzaprav sredi noči) zaklene vrata, nesrečni mož pa mora prespati na neudobnem stopnišču. Naslednjega dne napove samomor in izgine. Namesto v smrt se odpravi v svobodo samskega življenja. Domnevna vdova žaluje, mož pa se tudi kmalu naveliča postopanja. V svoj nekdanji dom in k ženi, ki jo vendar ljubi, se vrne v vlogi služabnika. A tašča že išče novega ženina za užaloščeno hčer. In ji ga tudi privede na dom. Kaj vse bo napletel lažni služabnik, da bo osmešil snubca, ponovno osvojil ženo in se končno tudi znebil tečne tašče!

Igrajo:

Alojz Svete (Soprog),

Janez Škof (Soproga/Služkinja),

Jernej Šugman (Tašča),

Boris Mihalj (Snubec/Šahist),

Jože Šalej (Pianist)

ND
narodni dom
mežica

UREDNIŠKI
ODBOR

župan
Dušan Krel

odgovorna
urednica
Jerneja Vertačnik

direktor
občinske uprave
Blaž Šaloven

člani
uredniškega odbora
Jožef Libnik
Barbara Prevorčič
Damir Očepek
Ida Paradiž

Glasilo Občine Mežica izhaja 4 x letno v nakladi 1.550 izvodov in ga prejmejo vsa gospodinjstva v občini brezplačno.

Vsem, ki ste s prispevki sodelovali, se najlepše zahvaljujemo. Prosimo, da s svojimi prispevki tudi v bodoče sodelujete, ker bo le na ta način naše glasilo pestro in zanimivo.

Prispevki ne bodo honorirani, uredniški odbor pa si pridružuje pravico do njihovega izbora.

Oddaja dokumentov naj bo na digitalnem mediju (tekstovni članki v Microsoft Word-u, fotografije pa priložene ločeno v formatu jpeg ali tiff, in sicer na resoluciji 300 dpi s krajšo stranico najmanj 10 cm). Fotografije, ki ne bodo primerne velikosti (npr. snete iz spleta – 72 dpi / 70 KB) ne bodo objavljene. Fizično oddane fotografije, ki ste jih prispevali, lahko po objavi glasila dvignete na tajništvo občine Mežica.

Svoje prispevke pošljite na naslov:

Občina Mežica
Trg svobode 1,
2392 Mežica

info@mezica.si

izdala
Občina Mežica
www.mezica.si

lektoriranje
Jerneja Vertačnik

fotografije
avtorji člankov

oblikovanje
Jasna Kalčič Rajzer, atelje jk

tisk
Malex d.o.o.

naklada
1.550 kosov